

VAD-Leerlingenbevraging

In het kader van een drugbeleid op school

Syntheserapport schooljaar 2021-2022

VAD

Colofon

Auteur

Johan Rosiers, stafmedewerker VAD

Redactie

Ellen Coghe, stafmedewerker VAD
Hanna Peeters, stafmedewerker VAD
Katleen Peleman, directeur VAD
Joris Van Damme, stafmedewerker VAD

Verantwoordelijke uitgever

Dr. Hendrik Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
© 2023

VAD, Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | vad@vad.be | www.vad.be
Ondernemingsnummer: 0424.327.587.
RPR Brussel

Het gebruik van (delen van) deze publicatie is toegestaan mits behoud van visie en doelstellingen van de publicatie, mits duidelijke bronvermelding en mits er geen financiële winst mee beoogd wordt.

Overzicht belangrijkste resultaten

- De resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op een representatieve steekproef van 7.503 leerlingen van 12 tot 18 jaar, uit A-stroom en B-stroom (1^e graad) en ASO, BSO en TSO (2^e en 3^e graad) (betrouwbaarheidsinterval: 1,5% bij betrouwbaarheidsniveau 99%).
- Dit is het eerste syntheserapport sinds de uitbraak van de coronapandemie. De beleidsmaatregelen die daarmee gepaard gingen kunnen een invloed hebben op de resultaten. Vaak wordt er gerefereerd naar gebruik of contexten van gebruik in het voorgaande jaar en die periode valt samen met beperkende maatregelen die nog steeds in voege waren, zoals een beperking van het aantal nauwe contacten, afstandsonderwijs, vroegere sluitingsuren horeca en sluiting van clubs en dancings.
- 21% heeft ooit **tabaks**producten gerookt, 18% deed dit het voorafgaande jaar en 6% minstens 1 keer per week. 49% van de leerlingen dir recent roken, rookt gemiddeld minder dan 1 sigaret per dag.
- In vergelijking met 10 schooljaren eerder dalen zowel het ooitgebruik (34%→21%), het laatstejaarsgebruik (23%→18%) als het regelmatige gebruik (9%→6%), maar deze dalingen zijn de laatste jaren afgevlakt.
- Tussen 2010-2011 en 2021-2022 steeg de gemiddelde beginleeftijd van 14,1 jaar naar 15,1 jaar.
- Na de wetsverandering voor de verkoop van tabaksproducten in 2019 kennen nu 9 op de 10 leerlingen de geldende wetgeving, een duidelijke stijging in vergelijking met voorgaande schooljaren.
- De perceptie om makkelijk aan tabaksproducten te geraken, daalt tussen 2010-2011 en 2021-2022 bijna even sterk bij min 16-jarigen als bij 16-plussers. Opvallend is dat die daling na 2016-2017 sterker is bij de oudste groep. 4 op de 10 min 16-jarigen denken makkelijk aan tabak te geraken.
- Er is een duidelijk verband tussen het rookgedrag van de ouders en dat van hun kinderen. Zo ligt het aandeel laatstejaarsgebruik 2 maal en het aandeel regelmatige rokers zelfs 4 maal zo hoog bij leerlingen waarvan beide ouders roken dan bij leerlingen wiens ouders niet roken.
- 23% heeft ooit **e-sigaretten** gebruikt, 19% heeft dit het voorgaande jaar gedaan en 5% deed dit minstens 1 keer per week. Het regelmatig gebruik verdubbelde in vergelijking met 2018-2019.
- Zowel voor tabak als voor e-sigaretten geldt dat het gebruik stijgt met de leeftijd, dat meer jongens dan meisjes het gebruiken en dat B-stroom (1^e graad) en BSO (2^e en 3^e graad) opvallend meer jongeren die roken tellen.
- 54% van de leerlingen heeft ooit **alcohol** gedronken, 49% deed dat het voorgaande jaar en 14% minstens 1 keer per week.
- Tussen 2010-2011 en 2021-2022 is de gemiddelde beginleeftijd gestegen van 13,6 jaar naar 14,6 jaar.
- Risicovolle drankpatronen zijn al manifest aanwezig. 25% van de leerlingen voelden zich in het voorgaande jaar minstens 1 keer dronken. En 27% heeft in de laatste 12 maanden minstens 1 keer aan bingedrinken gedaan.
- Prevalentie en frequentie van alcoholgebruik zijn tussen 2010-2011 en 2021-2022 duidelijk gedaald: ooitgebruik van 72% naar 54%, laatstejaarsgebruik van 63% naar 49% en regelmatig gebruik van 20% naar 14%.
- Toch kent niet alles een positieve evolutie: tussen 2017-2018 en 2021-2022 kende regelmatig alcoholgebruik een duidelijke remonte. Bovendien stegen risicovolle drinkpatronen over diezelfde periode heen licht: dronkenschap in het voorgaande jaar steeg van 23% naar 25%, het minstens eens per week dronken zijn steeg van 2% naar 4%.
- Alle parameters van alcohol drinken en risicovol drinken stijgen met de leeftijd, en doen zich breder voor in de B-stroom (1^e graad) en in TSO en BSO (2^e en 3^e graad).
- Terwijl in het verleden jongens steeds hoger dan meisjes scoorden in ooitgebruik en laatstejaarsgebruik van alcohol en in prevalenties van excessiever alcoholgebruik, zoals

dronkenschap en bingedinking, is die kloof ondertussen verdwenen. Enkel regelmatig alcohol drinken en regelmatig dronken zijn komen nog iets vaker voor bij jongens.

- De wetgeving over het verkopen, schenken en aanbieden van alcoholische dranken is goed gekend, zelfs al op jonge leeftijd: 96% van de min 16-jarigen kent de wetgeving betreffende alle alcoholische dranken en 90% kent die betreffende sterkedrank. Het wettelijk verbod wordt het voorbije decennium steeds belangrijker als motief om geen alcohol te drinken: in 2010-2011 gaf 37% van de niet-drinkers dit aan als motief, in 2018-2019 steeg dit naar 64%, om in 2021-2022 weer iets te dalen naar 62%.
- De subjectieve beschikbaarheid van alcohol blijft hoog: 53% van de min-16-jarigen denkt makkelijk aan bier of wijn te geraken.
- Slaap- en kalmeermiddelen zijn de meest gebruikte **medicatie**: 16% ooitgebruik en 8% laatstejaarsgebruik. Voor ADHD-medicatie is dat respectievelijk 7% en 6%.
- Terwijl het gebruik van ADHD-medicatie de laatste schooljaren niet stijgt, geldt dit wel – zij het gestaag - voor slaap- en kalmeermiddelen: tussen 2010-2011 en 2018-2019 steeg het ooitgebruik van 13% naar 16%.
- Slaap- en kalmeermiddelen worden meer door meisjes gebruikt, ADHD-medicatie meer door jongens.
- Inzake medicatiegebruik is TSO de onderwijsvorm met de hoogste prevalenties en frequenties.
- 10% van alle leerlingen gebruikte ooit **cannabis**, 7% deed dit in het voorgaande jaar en 2% minstens 1 keer per week.
- Cannabisgebruik stijgt met de leeftijd, is sterker een jongenszaak en wordt meer gedaan door leerlingen uit de B-stroom (1^e graad) en uit BSO en TSO (2^e en 3^e graad).
- Wat cannabisgebruik betreft, daalden tussen 2010-2011 en 2021-2022 zowel het ooitgebruik (van 17% naar 10%), het laatstejaarsgebruik (van 11% naar 7%) als het regelmatig gebruik (van 3% naar 2%). Vooral de daling tussen 2018-2019 en 2021-2022 is opmerkelijk. Tegelijk is ook de subjectieve beschikbaarheid van cannabis gedaald.
- De aanwezigheid en de aanvaarding in de leefwereld zijn vrij groot: 22% van de leerlingen geeft aan makkelijk aan cannabis te geraken (bij 17-18-jarigen zelfs 43%), 28% heeft minstens 1 vriend die cannabis gebruikt en het aandeel leerlingen dat cannabisgebruik van een vriend zou goedkeuren is op 10 jaar tijd bijna verdubbeld van 5% naar 10%.
- **Andere illegale drugs** dan cannabis worden zeer uitzonderlijk gebruikt, met voor alle middelen (xtc, amfetamines, hallucinerende middelen en cocaïne) een ooitgebruik onder de 1,5% en een laatstejaarsgebruik onder de 1%.
- **Lachgas**, voor het eerst opgenomen in de leerlingenbevraging, komt op een ooitgebruik van 4% en een laatstejaarsgebruik van 2%.
- Alhoewel de wetgeving **gokken** onder 18 jaar verbiedt en de wetgeving op gokspelen door 78% van de leerlingen gekend is, zijn er opvallend veel leerlingen die voor geld spelen, zelfs al op jonge leeftijd.
- Spelen van de Nationale Loterij worden het meest gespeeld: 29% speelde ooit op krasbiljetten en 10% deed dit het voorgaande jaar, voor lotto is dat 18% en 6%.
- Sportweddenschappen zijn de meest frequent beoefende gokvorm, al blijft het minstens 1 keer per week gokken op sportweddenschappen beperkt tot 1%
- De meeste gokvormen worden minder gespeeld dan in 2013-2014. Enige uitzondering hierop zijn sportweddenschappen, die in vergelijking met de eerste meting een hoger ooitgebruik en een quasi gelijke laatstejaarsprevalentie kennen.
- Beide geslachten en alle onderwijsvormen doen ongeveer even vaak mee aan de spelen van de Nationale Loterij. Poker, andere casinospelen dan poker en sportweddenschappen komen meer voor bij jongens en bij BSO en TSO.
- 24% van de leerlingen besteedt minstens 7 uur per week aan **gamen**, 11% doet dit minstens 14 uur per week.
- 8% toont indicaties van mogelijk risicovol gamen, waarbij vooral de nadelige invloed van gamen op het sociale functioneren (bv. schoolverplichtingen) wordt nagegaan. Dat aandeel ligt lager dan in de vorige bevragingronde anno 2018-2019. Hoe meer tijd men aan gamen spendeert, hoe meer kans op mogelijk risicovol gamen. Dat aandeel ligt wat lager dan in 2018-2019 (toen 11%).

- Gamen gebeurt meer door jongens en door leerlingen uit de B-stroom (1^e graad) en TSO en BSO (2^e en 3^e graad). De meeste mogelijk risicovolle gamers zitten in de jongste leeftijdsgroep.
- 37% van de leerlingen besteedt meer dan minstens 14 uur per week aan **sociale media**. 21% doet dit zelfs meer dan 21 uur per week.
- Tijd aan sociale media besteden is sterker een zaak voor meisjes: 26% van de meisjes doen dit meer dan 3 uur per dag gemiddeld, bij de jongens is dat 17%.
- Oudere leerlingen besteden er meer tijd aan dan de jongste leerlingen.
- In de 1^e graad spenderen leerlingen in de B-stroom meer tijd aan sociale media dan leerlingen in de A-stroom. In de 2^e en 3^e graad geldt dit sterker voor TSO en BSO dan voor ASO.

Inhoud

Overzicht belangrijkste resultaten.....	3
Inhoud.....	7
Inleiding.....	9
Methode	10
Procedure	10
Vragenlijst.....	10
Steekproef.....	11
Dataverwerking en statistische analyse	11
Aanvullende opmerkingen.....	12
Tabak	13
Prevalentie en frequentie van tabak	13
Leeftijd.....	13
Jongens-meisjes	14
Onderwijsvormen	15
Evoluties in de prevalentie van tabak	15
Tabaksgebruik en de wetgeving.....	18
Prevalentie naar wettelijke leeftijd	18
Kennis van de wetgeving	19
Tabak in de leefwereld van jongeren	19
Subjectieve beschikbaarheid van tabak	20
E-sigaretten.....	21
Prevalentie en frequentie van e-sigaretten	21
Leeftijd.....	22
Jongens-meisjes	22
Onderwijsvormen	23
Alcohol	24
Prevalentie en frequentie van alcohol	24
Leeftijd.....	25
Jongens-meisjes	26
Onderwijsvormen	27
Evoluties in alcoholgebruik.....	28
Alcohol in de belevingswereld van jongeren	34
Motieven om al dan niet alcohol te drinken	34
Negatieve ervaringen na het drinken van alcohol	35
Alcohol in de vriendenkring	35
Alcohol, de wetgeving en de grenzen voor verantwoordelijk gebruik	37
Alcoholgebruik bij jongeren onder de 16 jaar	37
Alcoholgebruik bij jongeren van 16 jaar en ouder	38
Beschikbaarheid van alcohol	38

Kennis van de wetgeving	39
Psychoactieve medicatie	40
Prevalentie en frequentie van psychoactieve medicatie.....	40
Evoluties in psychoactieve medicatie.....	41
Cannabis.....	44
Prevalentie en frequentie van cannabis.....	44
Leeftijd.....	44
Jongens-meisjes	44
Onderwijsvormen	45
Evoluties in het cannabisgebruik.....	45
Cannabis in de belevingswereld van jongeren.....	48
Motieven om al dan niet cannabis te gebruiken	48
Subjectieve beschikbaarheid van cannabis	49
Kennis van de wetgeving	50
Cannabis in de vriendenkring	50
Andere illegale drugs en lachgas	53
Prevalentie en frequentie van andere illegale drugs dan cannabis	53
Evoluties in prevalentie van andere illegale drugs	54
Andere illegale drugs in de leefwereld van jongeren	55
Prevalentie en frequentie van lachgas	56
Leeftijd.....	56
Jongens-meisjes	56
Onderwijsvormen	56
Gokken	58
Prevalentie en frequentie van gokken.....	58
Evoluties in prevalentie van gokvormen.....	60
Kennis van de wetgeving over gokken.....	60
Gamen	61
Prevalentie en frequentie van gamen	61
Indicaties voor risicovol en problematisch gamen	61
Evoluties in mogelijk risicovol gamen	63
Sociale media	64

Inleiding

Bij jongeren leeft vaak het gevoel dat de meeste leeftijdsgenoten roken, drinken, blowen of gokken. Ook gamen en sociale media horen manifest tot de leefwereld van de jongeren. Spectaculaire berichten in de pers versterken het gevoel dat veel jongeren gebruiken of problematisch omgaan met deze zaken. Deze berichten beïnvloeden de perceptie van de sociale norm, maar komen vaak niet overeen met de werkelijkheid. Een representatief onderzoek naar deze en andere gedragingen kan dat corrigeren. De resultaten geven een objectieve kijk op de vraag of leerlingen in het Nederlandstalig secundair onderwijs echt veel roken, drinken, blowen, gokken en gamen of niet. Of klopt het 'generatiedenken' en zijn onze leerlingen, zoals het generatie Z betaamt, inderdaad volwassener dan hun voorgangers? Houden ze graag de touwtjes stevig in handen en zet een zekere controledrang zich ook door inzake roken, drinken, medicatiegebruik, druggebruik, gokken en gamen? Met als bijkomende vraag in dit rapport: zijn er resultaten waarop het door corona overhoop gehaalde school- en sociale leven van jongeren een impact had?

Dankzij de jaarlijkse VAD-leerlingenbevraging weten we sinds 1998 het fijne van het middelengebruik van onze leerlingen en kunnen we ook dit jaar weer een inkijk geven in hun middelengebruik om zo een antwoord te bieden op bovenstaande vragen. Op basis van onze zo representatief mogelijke steekproef geven we antwoord op de vraag hoeveel scholieren roken, drinken en blowen en hoe vaak ze dit doen en monitoren we de beginleeftijd van hun gebruik. Onze jarenlange traditie van leerlingenbevragingen stelt ons daarenboven in staat om trends in gebruik zichtbaar te maken.

Weten of en wat onze leerlingen gebruiken is van belang om preventief te werken naar jongeren. Door de VAD-leerlingenbevraging krijgt de school bijkomende handvatten om haar Drugbeleid op School (DOS) verder te ontwikkelen. De bevraging geeft de deelnemende scholen zicht op het middelengebruik van de leerlingen (frequentie en hoeveelheid, motieven, houding van vrienden, beschikbaarheid van illegale drugs, ...). Er wordt gepeild naar het gebruik van tabak, alcohol, cannabis en andere illegale drugs en psychoactieve medicatie, evenals naar gokken, gamen en sociale media. Hoe de scholen met hun resultaten aan de slag kunnen, wordt verder gefaciliteerd door een vormingsdag die elke deelnemende school volgt op het moment dat ze het schoolrapport overhandigd krijgen. Daarbij kunnen ze de eigen resultaten naast de Vlaamse resultaten uit het syntheserapport leggen.

Door achtereenvolgens de lockdowns door de covidpandemie (2019-2020) en onvoorziene problemen bij de externe dataverwerker van de toen nog schriftelijke afname van de leerlingenbevraging (2020-2021) is dit het eerste syntheserapport op basis van een representatieve steekproef sinds 2018-2019. VAD heeft uit de niet te voorziene obstakels lessen getrokken: vanaf het schooljaar 2021-2022 gebeurt de afname van de leerlingenbevraging online, wat zowel voor de organiserende school als voor VAD heel wat voordelen inhoudt.

Bij deze stellen wij de Vlaamse resultaten uit schooljaar 2021-2022 voor. Veel leesplezier.

De meeste cijfers waarnaar in dit syntheserapport wordt gerefereerd, zijn ook opgenomen in tabelvorm in het rapport opgenomen. Een aantal andere cijfers vind je niet terug in tabellen in het rapport, maar kan je wel vinden in de Exceltabellen die als bijlage bij dit syntheserapport horen. Indien een vermeld cijfer noch in het rapport, noch in de Excelbijlage te vinden is, wordt dit vermeld als 'niet in tabellen'.

Methode

Procedure

Via de VAD-website en de lokale en regionale preventiewerkers licht VAD de scholen in over de mogelijkheid een leerlingenbevraging te organiseren. De scholen schrijven zich vrijwillig in. De bevraging wordt afgenomen in de week die de school zelf in een planningstool aangeeft. Enkele maanden na de afname nemen de scholen deel aan een verplichte vorming, waarop zij hun rapport ontvangen. Als de school dat wenst, kan het regionaal CGG-preventiewerk tabak, alcohol & drugs nadien verdere ondersteuning geven in het ontwikkelen of updaten van een alcohol- en drugbeleid.

De vragenlijst wordt online ingevuld. In de regel kan dit binnen het tijdsbestek van een lesuur. De school ontvangt voordien een gedetailleerde procedurehandleiding en al het nodige materiaal (bv. inlogcodes) om de bevraging af te nemen. Alle leerlingen van een school dienen bevroegd te worden en dit binnen de ingeplande week. Uitzonderlijk wordt er nog extra tijd gegeven als een school door omstandigheden niet alle klassen heeft kunnen bevragen. We vragen aan elke deelnemende school een minimale respons van 80%, om zo een zo representatief beeld van hun leerlingenpopulatie te kunnen geven.

VAD behandelt persoonsgegevens met respect voor privacy. We volgen hiervoor de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Europese wetgeving die de regels voor verwerking van persoonsgegevens (bv. leeftijd, geslacht, ...) bepaalt. Het schoolrapport is geen doel op zich maar dient als hulpmiddel om een alcohol- en drugbeleid (DOS) op maat van de school te ontwikkelen. De school zal in geen enkel geval uit dit schoolrapport leerlingen kunnen identificeren. VAD verwerkt de gegevens van de school tot een gratis geaggregeerd (de resultaten worden enkel per graad en voor de ganse school weergegeven) schoolrapport. Het rapport bevat een beschrijving van de resultaten, alsook een bespreking van deze resultaten en een aantal concrete tips op maat van de school. Ook de identiteit van de school wordt niet prijsgegeven via het toekennen van een nummer, waarbij enkel de school zelf en VAD kunnen weten over welke school het gaat. Ook in dit Vlaamse syntheserapport wordt nergens gerefereerd naar individuele gegevens. Vragen met betrekking tot het respecteren van de privacywetgeving kunnen gesteld worden via een mail aan privacy@vad.be.

Vragenlijst

De vragenlijst is opgebouwd volgens de vier pijlers van een drugbeleid (regelgeving, begeleiding, educatie en omgevingsinterventies) en omvat volgende thema's:

- Demografische gegevens
- Prevalentie en frequentie van tabak, e-sigaretten, nicotinezakjes, alcohol, cannabis, andere illegale drugs, medicatie, gokken, gamen en sociale media
- Waar mogelijk indicaties voor risicovol omgaan met bovenstaande middelen en gedragingen
- Beginleeftijd van middelengebruik
- Motieven om wel of niet alcohol en cannabis te gebruiken
- Negatieve ervaringen na het gebruik van alcohol
- Beschikbaarheid van genotsmiddelen
- De perceptie van het middelengebruik in de vriendenkring
- De verwachte reactie van vrienden en ouders op het proberen of gebruiken van cannabis en de eigen reactie op het gebruik van vrienden
- Kennis van het schoolreglement en de procedures

- Kennis van het begeleidingsaanbod op school
- Kennis van de wetgeving rond middelengebruik
- Vertrouwensfiguren (niet in het rapport, wel in de bijlage)
- Sfeer op school (niet in het rapport, wel in de bijlage)

Steekproef

In het schooljaar 2021-2022 namen in totaal 34.476 leerlingen uit 59 verschillende scholen deel aan de bevraging. Uitval was vooral te wijten aan niet te voorziene afwezigheid van leerlingen op het moment van de afname (o.a. meer afwezigheden door ziekte omwille van covid) of aan organisatorische omstandigheden op de school.

Nadat de gegevens van alle deelnemende scholen in één bestand werden gezet, volgde een data cleaning van de ruwe data. Als een vragenlijst voldeed aan één van de twee volgende criteria, werd de volledige vragenlijst geweerd: als een respondent antwoordde de fictieve drug NTSC te hebben gebruikt, of als een leerling beweerde elke afzonderlijk in de vragenlijst opgenomen illegale drug dagelijks te gebruiken.

In een volgende stap werden enkel leerlingen tussen 12 en 18 jaar geselecteerd. Dit om de vergelijkbaarheid met andere onderzoeken te bevorderen en om de vergelijkbaarheid van de jongeren in de derde graad tussen de verschillende onderwijsvormen te kunnen behouden. Leerlingen in hun zevende leerjaar werden niet opgenomen in de steekproef om de vergelijkbaarheid met andere onderwijsvormen te behouden. Ook werden enkel leerlingen uit de A-stroom, B-stroom, het ASO, het TSO en het BSO weerhouden. Het KSO en het deeltijds onderwijs werden niet opgenomen, omdat te weinig scholen deelnamen om een representatieve steekproeftrekking mogelijk te maken. Daaropvolgend werd een zo representatief mogelijke steekproef getrokken, conform de Vlaamse verdeling van de schoolpopulatie in het jaar 2021-2022 naar geslacht, onderwijsvorm, onderwijsjaar en provincie¹. Daarin zijn 7.503 leerlingen opgenomen, wat een betrouwbaarheidsinterval oplevert van 1,5% (betrouwbaarheidsniveau 99%)².

Dataverwerking en statistische analyse

Nadat een vragenlijst online werd ingevuld, worden de data weggeschreven naar een externe server. Van zodra VAD van een deelnemende school het signaal krijgt dat de afname afgerond is, voert VAD checks uit, o.a. of de beoogde minimale respons van 80% behaald werd en of de data conform het standaardformaat zijn opgeslagen. Indien dat in orde is, worden de data geïmporteerd en klaargemaakt voor analyse.

Voor de analyse werd gebruik gemaakt van de statistische software SPSS Statistics. Per variabele werd onderzocht of er verschillen waren naargelang leeftijdscategorie, min 16 en 16-plus, geslacht of onderwijsvorm. Ook werden bij vergelijkingen naar onderwijsvorm enerzijds de A-stroom en B-stroom (1ste graad) onderling vergeleken en anderzijds het ASO, het TSO en het BSO (tweede en derde graad).

Indien er verbanden of verschillen worden weergegeven is dat op basis van een Chi-square-test met $p < 0,05$. Indien gemiddelden worden vergeleken, gebeurt dat op basis van ANOVA of een t-test.

¹ Het Brussels Gewest en de provincie Vlaams-Brabant werden samengevoegd voor de steekproeftrekking.

² Dat betekent dat als er in het rapport 50% vermeld staat, je met 99% zekerheid kan zeggen dat het aandeel tussen 48,5% en 51,5% ligt. Voor een waarde 10% kan je met 99% zekerheid zeggen dat het aandeel tussen 9,1% en 10,9% ligt.

Aanvullende opmerkingen

De responscategorieën die peilen naar de frequentie waarmee een bepaald middel gebruikt wordt (gaande van nooit tot dagelijks), worden in het rapport verder opgedeeld. Het eerste onderscheid is 'nooit' versus 'ooit'. De categorie 'ooit' wordt verder opgedeeld in 'ooit, maar niet het laatste jaar' en 'gebruikt in het laatste jaar'. Ten slotte wordt de categorie 'laatste jaar' verder opgedeeld in occasioneel gebruik en regelmatig gebruik.

Occasioneel gebruik verwijst naar '1 keer per maand of minder' en 'meerdere keren per maand', m.a.w. gebruik tijdens het afgelopen jaar, maar niet wekelijks.

Regelmatig gebruik verwijst naar '1 keer per week', 'meerdere keren per week' en 'dagelijks', m.a.w. wekelijks tot dagelijks gebruik.

Figuur 1: schematische voorstelling van de prevalentieopdelingen

Leerlingen uit de 1e graad werden opgedeeld naar A-stroom en B-stroom. Besprekingen van de resultaten naar de onderwijsvormen ASO, TSO en BSO betreft enkel leerlingen uit de tweede en derde graad.

In de vergelijking tussen de onderwijsvormen moet rekening worden gehouden met onderlinge leeftijdsverschillen. Zo ligt de gemiddelde leeftijd van respondenten uit de B-stroom ongeveer een half jaar hoger dan respondenten uit de A-stroom en dat geldt ook voor het BSO tegenover het ASO (het TSO ligt qua gemiddelde leeftijd tussenin). In de cijfers weergegeven in dit syntheserapport wordt niet gecorrigeerd voor leeftijd.

Door de modernisering van het onderwijs wordt het studieaanbod in de 2de en de 3de graad van het secundair onderwijs ingedeeld volgens studiedomeinen, finaliteiten en onderwijsvormen. In de vragenlijst hanteert VAD nog de oude indeling van het studieaanbod van de 2de en 3de grad, om de vergelijkbaarheid met vorige afname(s) en trends over de jaren heen te behouden. Daarom kunnen scholen op voorhand bekijken met welke onderwijsvorm (ASO, BSO, TSO, KSO) in de vragenlijst de nieuwe indeling van het studieaanbod van de 2de en 3de graad overeenkomt. VAD vraagt de deelnemende scholen dat de begeleidende leerkracht aan het begin van de afname aan de klas communiceert welke keuze in onderwijsvorm zij moeten aanduiden.

Tabak

Prevalentie en frequentie van tabak

Bijna vier op de vijf leerlingen (78,9%) heeft nog nooit tabak gerookt. Ruim één op de vijf (21,1%) heeft dus wel **ooit** een sigaret gerookt.

PREVALENTIE, FREQUENTIE EN HOEVEELHEID VAN TABAK

Alle leerlingen	Nooit	78,9%
	Ooit	21,1%
	Laatste jaar	17,8%
	Laatste maand	10,2%
	Gestopt tijdens laatste 12 maanden	7,5%
	Occasioneel	4,6%
	Regelmatig	5,6%
	Dagelijks	3,2%
Laatste maand gebruikers	< 1 sigaret per dag	49,0%
	1-5 sigaretten per dag	23,1%
	6-10 sigaretten per dag	11,6%
	10-20 sigaretten per dag	8,2%
	>20 sigaretten per dag	8,1%

17,8% van de leerlingen heeft het **afgelopen jaar** tabak gebruikt. 10,2% rookte in de maand voor de bevraging. 7,5% geeft aan wel in het voorgaande jaar te hebben gerookt, maar **niet meer** in de laatste maand. 4,6% zegt **occasioneel** tabak te roken, een iets groter aandeel stelt **regelmatig** te roken (5,6%). Het merendeel van de regelmatige rokers, in totaal 3,2% van alle leerlingen, is een **dagelijkse** roker. De helft van de recente rokers (gerookt hebben in de voorgaande 30 dagen) rookt minder dan 1 sigaret per dag (49,0%). Bijna een kwart rookt 1 tot 5 sigaretten (23,1%). Een niet onaanzienlijke groep recente rokers gebruikt **meer dan 10 sigaretten per dag** (16,3%).

Alhoewel we in vergelijking met het laatste schooljaar in de leerlingenbevraging (2018-2019) een iets kleinere groep rokers zien, stellen we vast dat de rokers algemeen meer roken: het aandeel rokers die gemiddeld minder dan 1 sigaret roken daalde, terwijl het aandeel rokers die 1 tot 5 sigaretten roken en het aandeel rokers dat 10 sigaretten of meer per dag roken toeneemt.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd waarop jongeren voor het eerst een sigaret roken, is 15,1 jaar³. 28,9% heeft voor de leeftijd van 15 jaar een eerste keer gerookt. Een meerderheid van de leerlingen die roken,

³ Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op de antwoorden van de groep 17-18-jarigen.

begon op de leeftijd van 15 of 16 jaar (57,0%). Eén op de acht van de rokende leerlingen begon te roken op 17 jaar (niet in tabellen).

Het aantal oitrokers neemt gradueel toe tussen de drie leeftijdscategorieën. De grootste sprong naar oitgebruik zien we tussen 12-14 en 15-16-jarigen. Terwijl 7,6% van de 12-14-jarigen **ooit** al eens tabak rookte, was dat bij 27,7% van de 15-16-jarigen het geval en bij 43,8% van de 17-18-jarigen. Vanaf 2018-2019, dus 2 decennia na de start van de leerlingenbevraging, zien we dat ook in de oudste leeftijdsgroep een meerderheid nog nooit heeft gerookt. Het aandeel **regelmatig gebruik** is in de jongste leeftijdsgroep nog gering (1,3%) maar ligt al op 8,0% bij de 15-16-jarigen en 12,3% bij de 17-18-jarigen. Respectievelijk 0,5%, 4,6% en 7,5% zijn **dagelijkse rokers**. In de drie leeftijdsgroepen rookt een meerderheid van de leerlingen die de laatste maand rookten **minder dan 6 sigaretten per dag**: 81,9% bij 12-14-jarigen, 70,7% bij de 15-16-jarigen en 70,2% van de 17-18-jarigen. Het aandeel onder leerlingen die de laatste maand rookten dat **meer dan 10 sigaretten per dag** rookt, is met 19,1% het hoogst bij de 17-18-jarigen. Bij de jongere leeftijdsgroepen gaat het om 9,5% (12-14-jarigen) en 15,9% (15-16-jarigen).

TABAKSGBRUIK NAAR LEEFTIJD

	12-14	15-16	17-18
Nooit	92,4%	72,3%	56,2%
Ooit	7,6%	27,7%	43,8%
Laatste jaar	5,9%	24,5%	36,6%
Laatste maand	2,9%	14,5%	21,4%
Gestopt	3,2%	10,0%	14,4%
Occasioneel	1,5%	6,6%	9,1%
Regelmatig	1,3%	8,0%	12,3%
Dagelijks	0,5%	4,6%	7,5%

De prevalenties volgens leeftijdsgroep en de beginleeftijden geven aan dat bijna alle leerlingen die ooit rookten dat doen op een leeftijd waarop dit, gezien de wetsaanpassing van eind 2019 waarin de minimumleeftijd voor de verkoop van tabak naar 18 jaar werd verhoogd, doen op een leeftijd waarop zij wettelijk gezien geen tabak kunnen kopen.

Jongens-meisjes

Iets meer jongens dan meisjes hebben **ooit** tabak gerookt: 22,0% van de jongens, tegenover 20,1% van de meisjes. Voor het **laatstejaarsgebruik** is dit respectievelijk 18,4% en 17,3% en voor **regelmatig gebruik** van tabak respectievelijk 6,7% en 4,5%. Onder jongens zijn er proportioneel bijna dubbel zoveel **dagelijkse rokers** dan onder meisjes.

TABAKSGBRUIK NAAR GESLACHT

	Jongens	Meisjes
Nooit	78,0%	79,9%
Ooit	22,0%	20,1%
Laatste jaar	18,4%	17,3%
Laatste maand	11,0%	9,4%
Gestopt	7,3%	7,7%
Occasioneel	4,4%	4,9%
Regelmatig	6,7%	4,5%
Dagelijks	4,1%	2,3%

Onderwijsvormen

Er is een duidelijk verschil in rookgedrag tussen leerlingen uit de A-stroom en leerlingen uit de B-stroom. In de A-stroom heeft 3,9% ooit al gerookt, in de B-stroom is dit 12,4%. **Laatstejaarsgebruik** komt het sterkst voor in het BSO (33,1%), gevolgd door het TSO (27,2%) en het ASO (20,7%). Onder deze laatstejaarsgebruikers geven ook meer leerlingen uit het BSO aan een **regelmatige roker** te zijn dan in de andere onderwijsvormen, namelijk 17,2% tegenover 7,7% in het TSO en 4,2% in het ASO. Opmerkelijk is ook dat in het BSO de verhouding tussen laatstejaarsroken en regelmatig roken veel dichterbij elkaar ligt dan in de andere onderwijsvormen: in het BSO is ruim de helft van de laatstejaarsrokers een regelmatige roker, terwijl dit in het TSO iets meer dan een kwart en in het ASO één op de vijf is. Eén op de acht leerlingen in het BSO is een **dagelijkse roker** (12,1%), wat proportioneel drie maal hoger is dan in het TSO (4,0%) en zeven maal hoger dan in het ASO (1,7%). Rokers in het BSO begonnen gemiddeld genomen ook vroeger met een **eerste sigaret**: de beginleeftijd ligt in die onderwijsvorm op 14,7 jaar, terwijl dit in het TSO 15,3 jaar en bij leerlingen uit het ASO 15,4 jaar is.

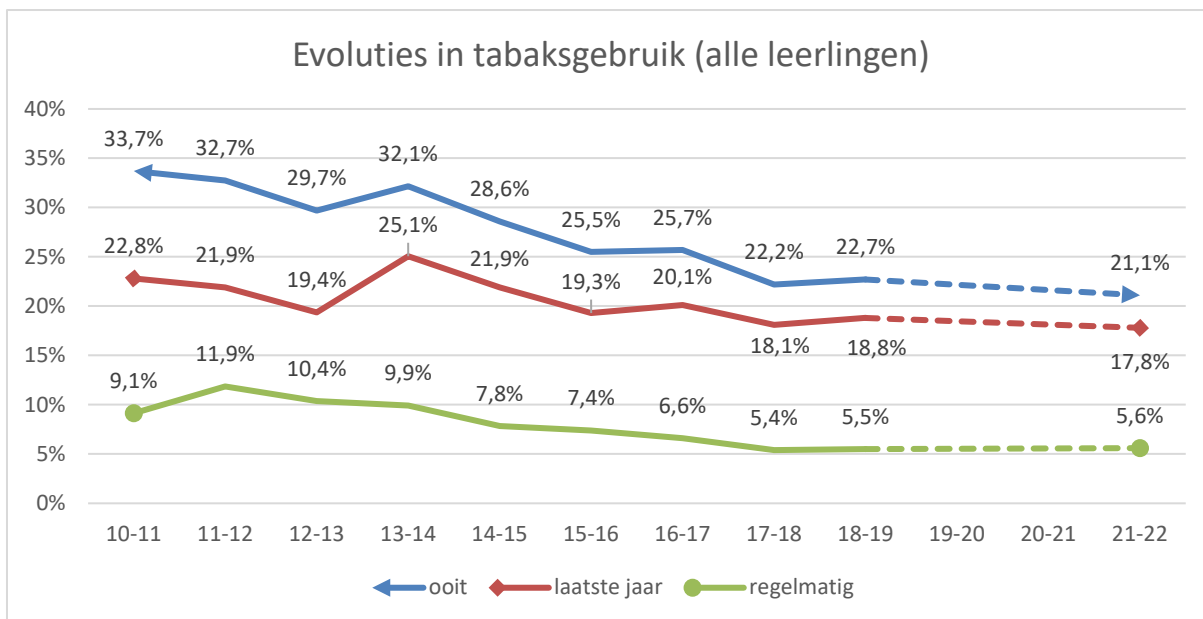
TABAKSGBEbruik NAAR ONDERWIJSVORM

	A-stroom	B-stroom	ASO	BSO	TSO
Nooit	96,1%	87,6%	77,1%	60,1%	67,9%
Ooit	3,9%	12,4%	22,9%	39,9%	32,1%
Laatste jaar	2,8%	8,2%	20,7%	33,1%	27,2%
Laatste maand	1,2%	4,2%	11,3%	20,6%	15,8%
Gestopt	1,5%	4,2%	9,7%	10,3%	12,0%
Occasioneel	0,7%	2,2%	7,1%	3,4%	8,2%
Regelmatig	0,5%	2,0%	4,2%	17,2%	7,7%
Dagelijks	0,2%	0,7%	1,7%	12,1%	4,0%

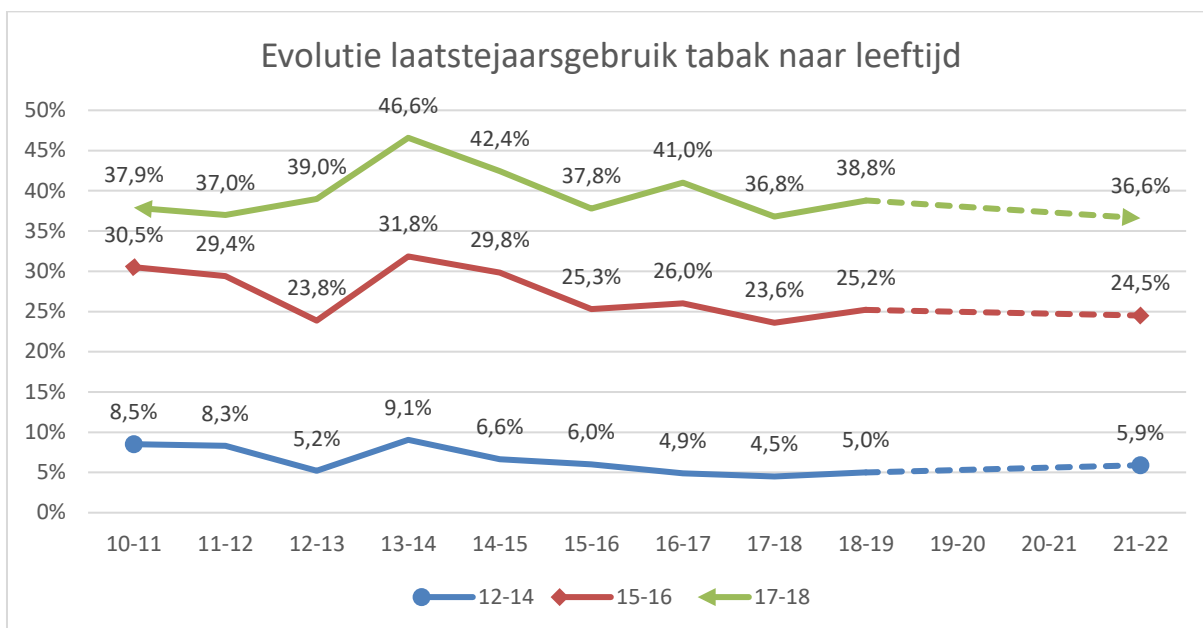
Evoluties in de prevalentie van tabak

Alhoewel je hier en daar een tijdelijke opwaartse knik in de grafieklijnen ziet, zijn er algemeen genomen voor tabaksgebruik dalende trends over de laatste tien metingen van de leerlingenbevraging heen. De prevalenties van 2021-2022 liggen duidelijk lager dan die in 2010-2011. De alsmaar kleiner wordende afstand tussen de twee bovenste lijnen toont aan dat het ooitgebruik sterker daalde dan het laatstejaarsgebruik. Dat betekent dat er na 2010-2011 relatief gezien alsmaar minder oitrokers hun gebruik stopten. Alhoewel de waarde voor regelmatig gebruik in verhouding het sterkst daalde in vergelijking met 2010-2011 valt op dat het aandeel regelmatige rokers in de drie laatste leerlingenbevragingen stabiel bleef.

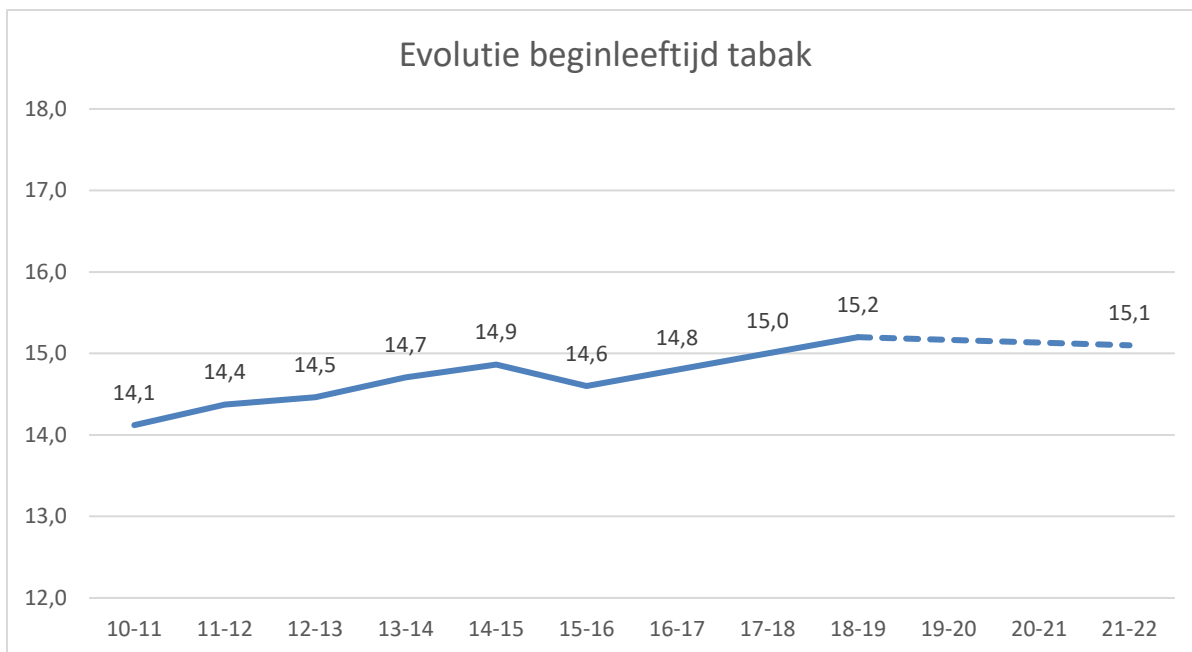

Ondanks de golvende bewegingen ligt het aandeel leerlingen dat in het voorgaande jaar tabak rookte in alle drie de leeftijdsgroepen lager dan tien bevestigingen eerder. Voor de oudste leeftijdsgroep is het verschil tussen 2010-2011 en 2021-2022 miniem, voor de twee jongste leeftijdsgroepen is het duidelijker. En toch verdienen net deze twee groepen specifieke aandacht, omdat een verdere daling al enkele jaren uitblijft.

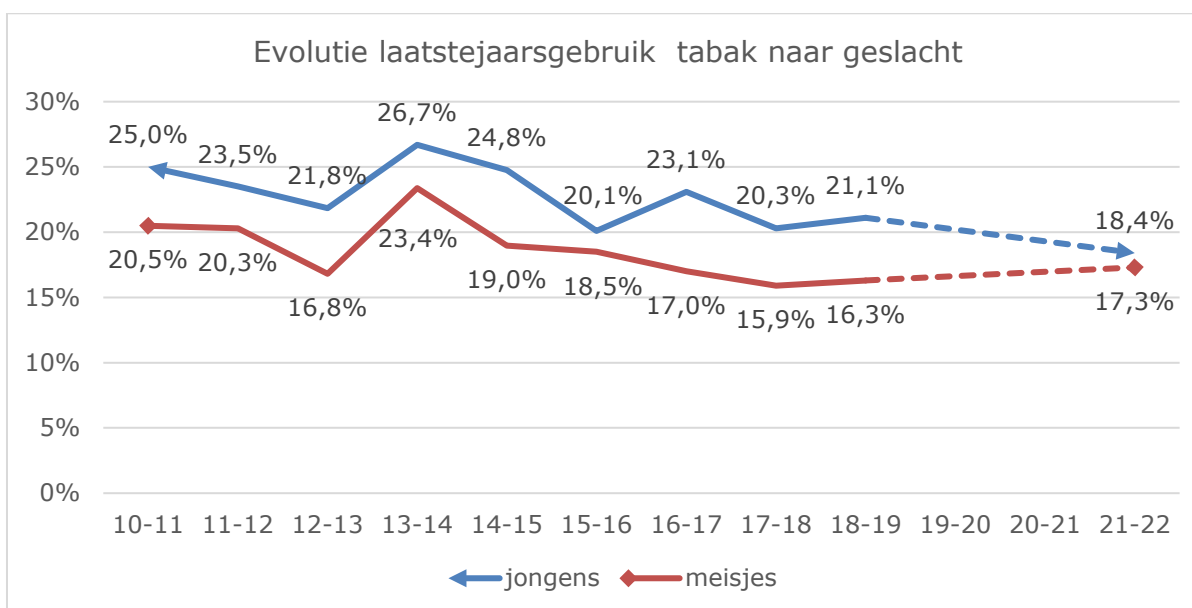

Tussen 2010-2011 en 2021-2022 is de gemiddelde beginleeftijd voor het gebruiken van tabak met één jaar gestegen. Ondanks twee knikpuntjes in de grafieklijn is de stijgende trend vrij lineair verlopen.

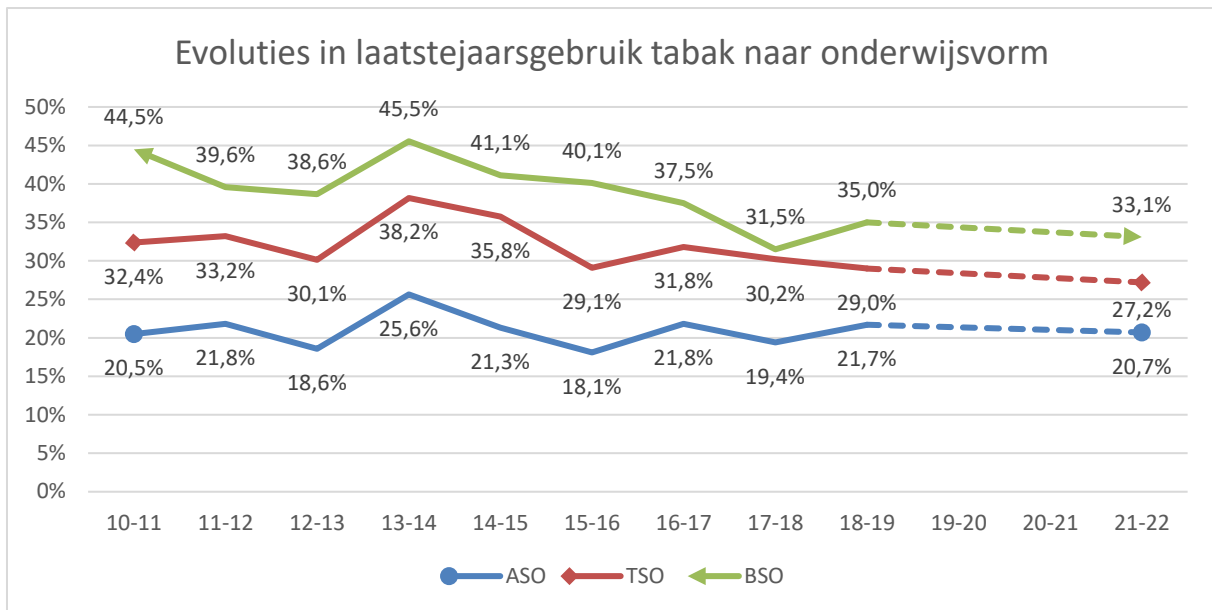

Over de tien laatste metingen heen zien we steeds hogere laatstejaarsprevalenties bij jongens dan bij meisjes, waarbij de genderverschillen meestal tussen 3% en 6% lagen. Ook hier zijn er, net als in de vorige grafiek, twee uitzonderingen: in 2015-2016 en nog meer in 2021-2022 zijn de verschillen duidelijk kleiner. Door de lichte stijging bij de meisjes en de daling bij de jongens is het al van schooljaar 2005-2006 geleden dat de genderverhoudingen zo dicht bij elkaar lagen.

Wat onderwijsvormen betreft, zien we door de jaren heen steeds dezelfde rangorde qua prevalentie voor laatstejaarsgebruik: het BSO telt de meeste rokers, gevolgd door het TSO en het ASO. In het schooljaar 2017-2018 leek het er even op dat de aandelen van het BSO en het TSO in balans zouden geraken, maar nadien gingen de lijnen weer uiteen. Opvallend is wel dat het aandeel van het ASO, de onderwijsvorm met het laagste aandeel rokers, tussen 2010-2011 en 2021-2022 in tegenstelling tot het BSO en het TSO niet is gedaald. In vergelijking met 2018-2019 lijkt een daling ingezet, maar de vraag is of dit zich doorzet in de volgende schooljaren.

Tabaksgebruik en de wetgeving

Prevalentie naar wettelijke leeftijd

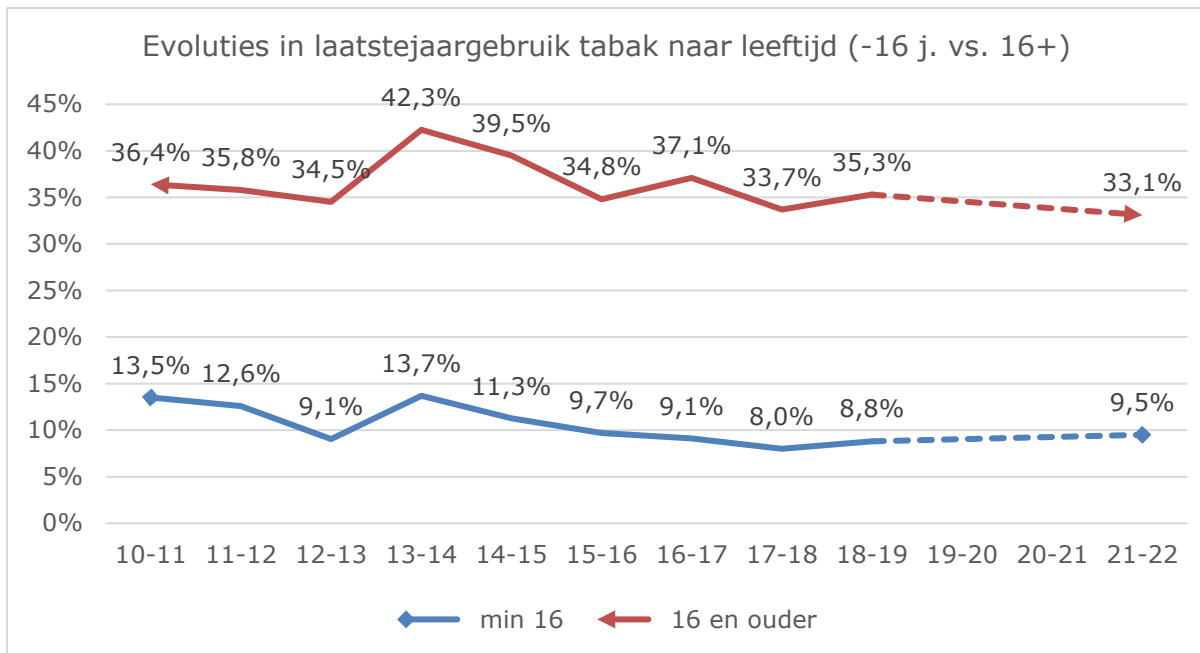
De verkoop van tabak is sinds november 2019 verboden aan jongeren onder de 18 jaar. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het verschil in gebruiksprevalenties groot is tussen min-18-jarigen en 18-jarigen. Toch geeft ook één op de vijf minderjarigen (19,8%) aan ooit te hebben gerookt. Het merendeel van hen (16,8%) rookte het laatste jaar. Eén op de twintig doet dat zelfs regelmatig (5,1%)

TABAKSGBRUIK NAAR WETTELIJKE LEEFTIJD

	- 18 j.	18 j.
Nooit	80,2%	52,2%
Ooit	19,8%	47,8%
Laatste jaar	16,8%	38,8%
Laatste maand	9,5%	24,9%
Gestopt	7,3%	12,5%
Occasioneel	4,4%	9,0%
Regelmatig	5,1%	15,9%
Dagelijks	2,8%	11,3%

Vroeger lag de wettelijke minimumleeftijd op 16 jaar. Bekijken we de resultaten van de groep onder de 16 jaar en de groep van 16 jaar en ouder, dan zien we dat het aandeel van laatstejaarsgebruik telkens met een factor 3 à 4 hoger lag in de oudste groep. Opvallend is wel dat na de wetwijziging het aandeel laatstejaarsrokers onder de oudste leerlingen gedaald is maar onder de jongste leerlingen niet.

Kennis van de wetgeving

Tussen de voorlaatste afname in 2018-2019 en de meest recente in 2021-2022 is de wetgeving omtrent de (ver)koop van tabaksproducten veranderd, in die zin dat de minimumleeftijd opgetrokken werd van 16 jaar naar 18 jaar. Aansluitend daarbij is het opvallend maar niet verwonderlijk dat er nu meer duidelijkheid heerst over deze wettelijke maatregel. Terwijl in 2018-2019 63,5% van de leerlingen op de hoogte was van de geldende wetgeving, is dat ondertussen gestegen naar 89,3%.

Iets minder jongeren onder de 16 jaar (87,4%) dan jongeren vanaf 16 jaar (92,8%) zijn goed op de hoogte van de wetgeving. Tussen de geslachten zijn de verschillen nog kleiner. Bekijken we de onderwijsvormen, dan valt op dat de wetgeving het minst gekend is in de B-stroom, tevens de onderwijsvorm die op die jonge leeftijd een opvallend hoog aandeel rokers telt.

Tabak in de leefwereld van jongeren

Gezien de gemiddelde beginleeftijd, is het niet verwonderlijk dat tabak deel uitmaakt van de leefwereld van 12-14-jarigen: 37,5% zegt minstens 1 vriend te hebben die rookt. Bij 15-16-jarigen heeft 70,0% minstens 1 vriend die rookt en bij 17-18-jarigen is dit 82,1%. Bij de oudere leerlingen kan men eerder kijken naar hoeveel vrienden dan wel roken. Terwijl in de jongste leeftijdsgroep 4,2% aangeeft dat meer dan de helft van de vriendenkring rookt, is dit bij 13,3% van de 15-16-jarigen en bij 19,0% van de 17-18-jarigen het geval. Opmerkelijk is dat over alle leeftijdsgroepen heen het aandeel dat minstens 1 rokende vriend heeft in vergelijking met 2018-2019 daalt, terwijl het aandeel dat meer dan de helft rokers in de vriendenkring telt stijgt.

Er is een sterke link tussen het eigen tabaksgebruik en het aantal vrienden dat rookt. Van de jongeren die in de voorgaande 12 maanden geen tabak hebben gerookt, heeft iets meer dan de helft (51,9%) geen enkele vriend die rookt. Van degenen die in die periode wel hebben gerookt, is dit slechts 4,7%.

Maar niet alleen de vrienden kunnen een rol spelen in het eigen rookgedrag, ook de rol van de ouders moet zeker in het spotlicht gezet worden. Het aandeel leerlingen dat ooit of in het voorgaande jaar rookte, ligt meer dan dubbel zo hoog bij leerlingen wiens beide ouders roken in vergelijking met leerlingen waarvan geen ouder rookt. Bijna dubbel zo veel leerlingen waarvan enkel de moeder rookt, roken zelf ook (ooit en laatste jaar) dan leerlingen waarvan geen ouder rookt. Het aandeel ligt iets

lager bij leerlingen waarvan alleen de vader rookt. Nog opvallender worden de verschillen als we het beeld bekijken bij leerlingen die regelmatig roken: onder leerlingen waarvan beide ouders roken zijn er meer dan 4 keer zoveel regelmatige rokers dan onder leerlingen waarvan geen ouder rookt.

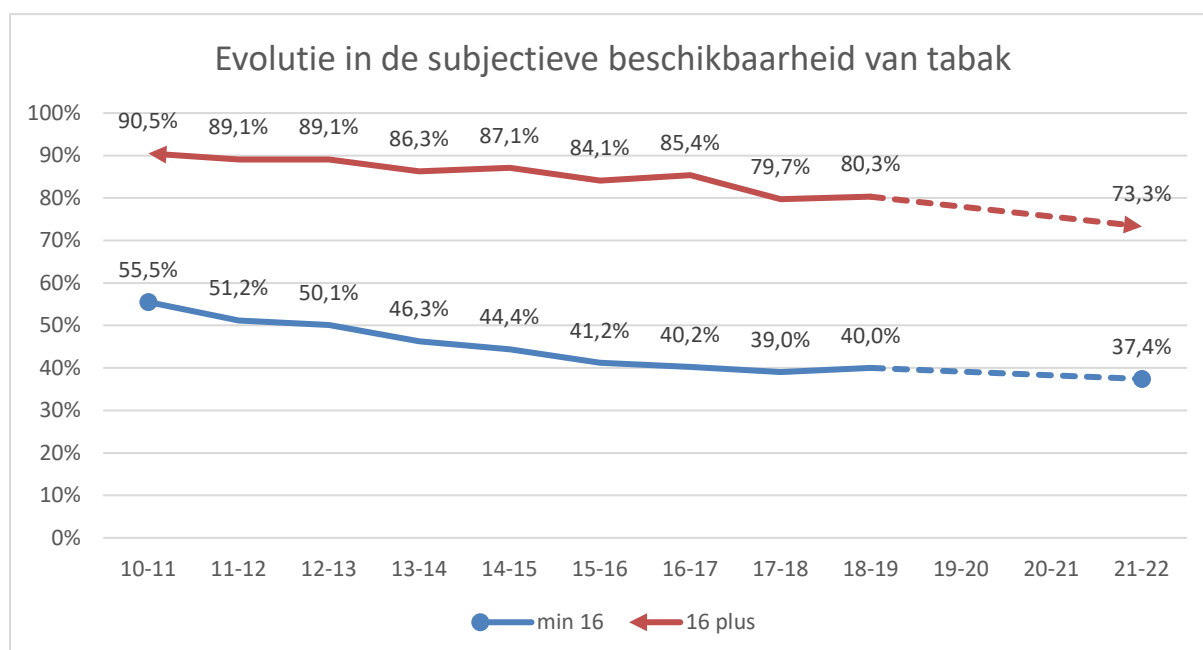
VERBANDEN TUSSEN ROOKGEDRAG OUDERS EN ROOKGEDRAG LEERLING

↓ Prevalentie	Geen ouder rookt	Moeder rookt	Vader rookt	Beide roken	Algemeen*
Ooit	16,8%	31,9%	27,0%	37,4%	21,1%
Laatste jaar	14,5%	27,4%	21,7%	30,4%	17,8%
Regelmatig	3,5%	11,2%	7,3%	15,1%	5,6%

* totale leerlingpopulatie, ongeacht rookgedrag ouders

Subjectieve beschikbaarheid van tabak

Over de tien laatste rondes in de leerlingenbevraging heen is er een dalende trend te zien wat de subjectieve beschikbaarheid van tabak betreft: in vergelijking met 2010-2011 geven duidelijk minder jongeren aan gemakkelijk aan tabak te geraken. Toch liggen de cijfers nog opvallend hoog gezien de jonge leeftijd. Zo geeft al 37,4% van de jongeren onder de 16 jaar aan makkelijk aan tabak te geraken. Bij de jongeren boven 16 jaar zegt zelfs 73,3% gemakkelijk aan tabak te raken. Dat is wel een duidelijke daling in vergelijking met 2018-2019. Mogelijk heeft de recent verstrengde wetgeving daar mee te maken: in 2018-2019 mocht die groep wettelijk gezien tabak kopen, ondertussen is dat voor de meesten niet meer het geval, aangezien de meerderheid van die groep de wettelijke minimumleeftijd van 18 jaar nog niet bereikt heeft.

E-sigaretten

Prevalentie en frequentie van e-sigaretten

Een duidelijke meerderheid van de jongeren (76,7%) heeft nog nooit een e-sigaret gebruikt. Dat betekent dat bijna een kwart (23,3%) wel **ooit** een e-sigaret gebruikt. Een op de vijf leerlingen (19,2%) gebruikte e-sigaretten in het **voorgaande jaar**. Ongeveer de helft daarvan, met name 10,8%, geeft aan momenteel **niet meer** te vaperen. Onder de recente gebruikers zijn er meer leerlingen die dat op **regelmatige** basis doen (5,1%) dan leerlingen die dit **occasioneel** doen (3,3%). 2,7% van alle leerlingen gebruikt e-sigaretten **dagelijks**.

PREVALENTIE, FREQUENTIE EN HOEVEELHEID VAN E-SIGARETTEN

Alle leerlingen	Nooit	76,7%
	Ooit	23,3%
	Laatste jaar	19,2%
	Laatste maand	11,0%
	Gestopt tijdens laatste 12 maanden	10,8%
	Occasioneel	3,3%
	Regelmatig	5,1%
	Dagelijks	2,7%

Aangezien de variabelen over e-sigaretten pas in schooljaar 2017-2018 aan de leerlingenbevraging werden toegevoegd en er dus nog maar 3 metingen zijn gebeurd, is het nog niet mogelijk om trends te duiden. We kunnen wel de metingen van 2018-2019 en 2021-2022 met elkaar vergelijken. Er zijn proportioneel meer vapers die stoppen met dat gebruik. Voorts liggen zowel ooitgebruik, laatstejaarsgebruik als laatstemaandgebruik in 2021-2022 iets hoger dan in 2018-2019 en stegen het regelmatig en dagelijks gebruik. Algemeen kunnen we dus stellen dat jongeren die vaperen minder met dat gebruik stoppen dan voorheen en dat regelmatig gebruik vaker voorkomt.

Nieuwsgierigheid is bij de gebruikers de voornaamste reden om e-sigaretten te gebruiken: 82,3% geeft aan dat dit (één van) de reden(en) om met e-sigaretten begonnen te zijn. Alhoewel twee derde van de leerlingen die al e-sigaretten gebruikten voordien tabak hebben gerookt, zijn motieven die verband houden met een voorafgaand roken van tabak minder bepalend: om te minderen met roken, om te stoppen met roken en om niet opnieuw te beginnen met roken worden elk door minder dan één op de tien gebruikers van e-sigaretten opgegeven. Blijkbaar spelen er wel nog andere, niet in de enquête opgenomen motieven mee: 71,3% stelt dat er nog een andere reden voor het gebruik is. Tussen de leeftijdsgroepen, de geslachten en de onderwijsvormen zijn er geen grote verschillen. Het enige in het oog springende is dat meer leerlingen uit de B-stroom en het BSO de motieven aangeven die met eerder rookgedrag te maken hebben. Dat heeft te maken met het hogere aandeel voorafgaande tabaksgebruikers in deze onderwijsvormen.

MOTIEVEN OM E-SIGARETTEN TE GEBRUIKEN

Alle leerlingen	Uit nieuwsgierigheid	82,3%
	Om te minderen met roken	9,9%
	Om te stoppen met roken	8,1%
	Om niet opnieuw te beginnen roken	6,6%
	Andere reden	71,3%

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd waarop jongeren voor het eerst een e-sigaret gebruiken, is 15,3 jaar⁴. Daarmee zakte de gemiddelde leeftijd licht in vergelijking met 2018-2019 (15,5 jaar) licht. In vergelijking met de eerste meting in 2017-2018 (16,1 jaar) is de gemiddelde beginleeftijd wel met bijna een jaar vervroegd. De meest voorkomende leeftijdsradius om met het gebruik te starten is 15-16 jaar (56,3%). In dat opzicht verschilt dit beeld niet veel van tabak roken.

Het aantal leerlingen dat **ooit** e-sigaretten gebruikt, stijgt sterk tussen de jongste en de middelste leeftijdscategorie. Daarna wordt de stijging iets minder sterk. Dat komt omdat bij de meerderheid het eerste gebruik zich na de leeftijd van 14 jaar situeert. Een gelijkaardig stijgingspatroon tussen de leeftijdsgroepen is ook te zien bij gebruik tijdens het **laatste jaar** en tijdens de **laatste maand**. In elk van de leeftijdscategorieën is net iets minder dan de helft van de ooitgebruikers ondertussen **gestopt** met dat gebruik. Van de groep die e-sigaretten is blijven gebruiken, doet in elke leeftijdsgroep de meerderheid dat op **regelmatige** basis.

GEBRUIK E-SIGARETTEN NAAR LEEFTIJD

	12-14	15-16	17-18
Nooit	89,4%	69,0%	57,7%
Ooit	10,6%	31,0%	42,3%
Laatste jaar	8,7%	26,4%	33,6%
Laatste maand	4,3%	15,6%	20,2%
Gestopt	5,1%	14,7%	18,6%
Occasioneel	1,7%	4,3%	5,5%
Regelmatig	1,8%	7,4%	9,6%
Dagelijks	1,0%	4,3%	4,4%

Jongens-meisjes

Alle prevalenties liggen hoger bij jongens dan bij meisjes. Toch valt op hoe snel de meisjes de kloof met de jongens dichtten. Terwijl in 2018-2019 bijna dubbel zoveel jongens als meisjes **ooit** e-sigaretten hadden gebruikt (toen 29,3% vs. 15,1%), is dat nu 25,0% bij de jongens en 21,5% bij de meisjes. Dat kleine verschil zien we ook bij de overige prevalenties en frequenties: **laatstejaarsgebruik**, **laatstemaandgebruik**, **regelmatig** gebruik en **dagelijks** gebruik.

Door die evolutie situeert het genderverhoudingen zich nu dichterbij die die we bij tabak zien.

⁴ Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op de antwoorden van de groep 17-18-jarigen.

GEBRUIK E-SIGARETTEN NAAR GESLACHT

	Jongens	Meisjes
Nooit	75,0%	78,5%
Ooit	25,0%	21,5%
Laatste jaar	20,1%	18,2%
Laatste maand	11,8%	10,1%
Gestopt	11,4%	10,1%
Occasioneel	3,1%	3,5%
Regelmatig	5,6%	4,6%
Dagelijks	3,0%	2,3%

Onderwijsvormen

Net als bij tabak roken is er een duidelijk verschil in dampgedrag tussen leerlingen uit de A-stroom en leerlingen uit de B-stroom. In de A-stroom heeft 6,0% **ooit** al gedampt, in de B-stroom is dat aandeel bijna drie maal zo hoog (16,2%). Ondanks dat ook de proporties in het ASO in vergelijking met de vorige meting stegen, is er ook een duidelijk verschil in de bovenbouw: leerlingen uit het TSO en vooral het BSO tellen meer gebruikers en frequente gebruikers dan leerlingen uit het ASO. Die verhoudingen zetten zich door in de andere prevalenties en frequenties.

GEBRUIK E-SIGARETTEN NAAR ONDERWIJSVORM

	A-stroom	B-stroom	ASO	BSO	TSO
Nooit	94,0%	83,8%	74,7%	60,6%	64,3%
Ooit	6,0%	16,2%	25,3%	39,4%	35,7%
Laatste jaar	4,9%	11,9%	21,2%	31,3%	30,1%
Laatste maand	2,3%	6,5%	10,9%	20,1%	18,3%
Gestopt	2,9%	6,7%	13,9%	15,0%	15,9%
Occasioneel	1,0%	2,2%	3,7%	4,6%	5,3%
Regelmatig	1,0%	3,0%	3,6%	11,6%	8,9%
Dagelijks	0,4%	1,7%	1,8%	6,4%	4,8%

In vergelijking met schooljaar 2018-2019 zien we in alle onderwijsvormen een stijgend aandeel laatstejaar- en laatstemaand vapers. De toename van laatstejaarsvapers is het sterkst in het ASO (van 16,7% naar 21,2%) en het TSO (van 25,8% naar 30,1%). In de B-stroom en het BSO zijn er geringe toenames, rond 1 à 2%. In de A-stroom bleef het aandeel zowat constant. Qua laatstemaand vaperen zien we dat de toename het sterkst is in het TSO (van 11,2% naar 18,3%), gevolgd door leerlingen van het BSO (van 14,0% naar 20,1%) en leerlingen uit ASO (van 6,3% naar 10,9%). In de eerste graad zijn de stijgingen geringer.

Vooraf in de bovenbouw neemt het aantal regelmatige en dagelijkse vapers toe in vergelijking met 2018-2019. De toename is het sterkst bij de leerlingen uit BSO (van 4,2% naar 11,6%) en het TSO (van 3,8% naar 8,9%). In deze twee onderwijsvormen is ook de stijging van het aandeel dagelijkse vapers het meest zichtbaar, namelijk van 2,3% naar 6,4% in het BSO en van 1,4% naar 4,8% in het TSO.

Alcohol

Prevalentie en frequentie van alcohol

Alcohol is het enige bevroegde middel dat door de meerderheid van de jongeren ooit gebruikt werd, al wordt de marge nipter: 53,5% van alle leerlingen heeft ooit alcohol gedronken. Iets minder dan de helft dronk het afgelopen jaar alcohol (48,6%). De meerderheid van de leerlingen die de voorgaande 12 maanden alcohol dronken, doen dit op occasionele basis. Toch drinkt één op de zeven leerlingen minstens één keer per week alcohol.

PREVALENTIE VAN ALCOHOLGEBRUIK	
Nooit	46,5%
Ooit	53,5%
Laatste jaar	48,6%
Laatste maand	35,6%
Occasioneel	34,2%
Regelmatig	14,3%

Alcohol drinken gebeurt niet enkel met niet-gedistilleerde dranken die een lager alcoholpercentage hebben. Alhoewel 95% van de leerlingen in onze sample minderjarig is en dus wettelijk gezien deze alcohol niet kan kopen, heeft een derde ooit sterkedrank gebruikt (33,5%). Meer dan een kwart deed dit in het voorgaande jaar (27,4%). Regelmatig gebruik komt relatief beperkt voor (4,5%), al is één op de twintig leerlingen die dit minstens één keer per week doet niet te verwaarlozen.

Van alle leerlingen waren er drie op de tien (29,1%) al eens dronken. Een kwart (25,0%) was in het voorgaande jaar dronken. 3,5% van alle leerlingen is minstens één keer per week dronken.

Ruim een kwart (27,1%) heeft ooit aan bingedrinken⁵ gedaan. Dat is een iets lager aandeel dan dronkenschap. Maar qua regelmatig bingedrinken ligt het aandeel (5,1%) hoger dan dronkenschap.

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP		PREVALENTIE VAN BINGEDRINKING	
Nooit	70,9%	Nooit	72,9%
Ooit	29,1%	Ooit	27,1%
Laatste jaar	25,0%	Regelmatig	5,1%
Regelmatig	3,5%		

⁵ De definitie van bingedrinken is vier glazen alcohol (voor meisjes) of zes glazen alcohol (voor jongens) drinken binnen een tijdspanne van twee uur. De antwoordcategorieën zijn: "nooit", "minder dan maandelijks", "maandelijks", "wekelijks" en "dagelijks of bijna dagelijks". Deze verschillen van de antwoordcategorieën die de frequentie van alcoholgebruik en dronkenschap nagaan.

Leeftijd

De gemiddelde beginleeftijd voor alcohol is 14,6 jaar⁶. Terwijl drie op de tien 12-14-jarigen ooit al eens alcohol heeft gedronken (29,7%), is dat bij de 15-16-jarigen al ruim zeven op de tien (71,7%). Bij de 17-18-jarigen heeft 82,6% ooit alcohol gedronken (dus ook één op de zes nog niet) en dronk 68,5% in de maand voor de bevraging. Regelmatig gebruik komt beperkt voor in de jongste leeftijdsgroep (2,0%), al is dat aantal niet te verwaarlozen als je het naar reële aantallen extrapoleert. Het aandeel regelmatige drinkers ligt een veelvoud hoger in de twee hoogste leeftijdscategorieën: terwijl één op de vijf (20,2%) van de 15-16-jarigen regelmatig alcohol drinkt, is dat bij 17-18-jarigen ruim één op de drie (35,6%). Het dagelijks gebruik van alcohol komt in alle drie de leeftijdsgroepen beperkt voor.

ALCOHOLGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig	dagelijks
12-14	70,3%	29,7%	22,8%	11,0%	20,8%	2,0%	0,2%
15-16	28,3%	71,7%	68,5%	52,8%	48,3%	20,2%	0,4%
17-18	17,4%	82,6%	80,1%	68,5%	44,5%	35,6%	0,9%

Wat het gebruik van sterkedrank betreft, valt meteen op dat al één op de negen leerlingen in de groep 12-14-jarigen (11,1%) dat ooit gedronken heeft. 7,2% dronk het in het voorgaande jaar. Het regelmatig drinken van sterkedrank op jonge leeftijd blijft beperkt (1,0%). Toch betekent één op de honderd leerlingen dat er over heel Vlaanderen geëxtrapoleerd ettelijke duizenden leerlingen onder de 15 jaar elke week minstens één keer sterkedrank drinken. De prevalenties van sterkedrank stijgen sterk in de hogere leeftijdsgroepen: 45,8% van de 15-16-jarigen en 69,5% van de 17-18-jarigen hebben het ooit gedronken. Respectievelijk 38,7% en 62,3% dronk het laatste jaar sterkedrank. 5,1% van de 15-16-jarigen drinkt regelmatig sterkedrank, bij de 17-18-jarigen is dat meer dan het dubbele (11,9%). Dat betekent dat er bij 15-16-jarigen in een klas van 20 leerlingen één leerling is die minstens één keer per week sterkedrank drinkt. In de oudste leeftijdsgroep zijn dat er al twee per klas.

GEBRUIK STERKEDRANK NAAR LEEFTIJD

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
12-14	88,9%	11,1%	7,2%	6,2%	1,0%
15-16	54,2%	45,8%	38,7%	33,5%	5,1%
17-18	30,5%	69,5%	62,3%	50,3%	11,9%

Hoe ouder de leerlingen, hoe meer ze ooit al eens dronken waren of aan bingedinking hebben gedaan. Van alle 12-14-jarigen was 6,7% ooit en 4,1% in het voorgaande jaar dronken. Regelmatig dronkenschap is op die leeftijd een uitzondering. Bij 15-16-jarigen is al 42,7% ooit en 37,8% in de voorgaande 12 maanden dronken geweest. Eén op de vijfentwintig geeft aan minstens één keer per week dronken te zijn. Bij de oudste leerlingen heeft een meerderheid zowel ooit als in het voorgaande jaar sterkedrank gedronken (resp. 62,9% en 56,6%). Eén op de negen leerlingen in die oudste leeftijdsgroep is minstens één keer per week dronken (11,0%).

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP

	ooit	laatste jaar	regelmatig
12-14	6,7%	4,1%	0,2%
15-16	42,7%	37,8%	4,0%
17-18	62,9%	56,6%	11,0%

⁶ Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op de antwoorden van de groep 17-18-jarigen.

5,3% van de 12-14-jarigen deed ooit aan bingedrinken, net als 40,4% van de 15-16-jarigen en 59,5% van de 17-18-jarigen. Het aandeel dat aangeeft minstens een keer per maand te bingedrinken, is bij de 15-16-jarigen ruim één op de vijf (21,9%) en bij de 17-18-jarigen ruim een derde (35,3%).

PREVALENTIE VAN BINGEDRINKING

	ooit	minder dan maandelijks	maandelijks	wekelijks tot dagelijks
12-14	5,3%	3,9%	1,0%	0,4%
15-16	40,4%	18,5%	15,6%	6,3%
17-18	59,5%	24,2%	20,5%	14,8%

Jongens-meisjes

Het verschil in de prevalenties van alcohol tussen jongens en meisjes blijft miniem of onbestaande. Zo dronken proportioneel quasi evenveel jongens als meisjes ooit, het afgelopen jaar en de afgelopen maand alcohol. Het verschil in frequentie is wel iets groter: 16,0% van de jongens drinkt regelmatig alcohol, bij meisjes is dit 12,6%. De beginleeftijd voor het drinken van alcohol ligt bij jongens en meisjes bijna even hoog (resp. 14,7 jaar en 14,6 jaar).

ALCOHOLGEBRUIK NAAR GESLACHT

	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
Jongens	46,6%	53,4%	48,0%	35,0%	32,0%	16,0%
Meisjes	46,5%	53,5%	49,1%	36,2%	36,5%	12,6%

Als we naar de prevalenties van sterkedrank kijken, dan zien we dat het ooitgebruik iets hoger ligt bij meisjes. Dat verschil verwatert naarmate we naar laatstejaarsgebruik en regelmatig gebruik opschuiven.

GEBRUIK STERKEDRANK NAAR GESLACHT

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
Jongens	67,1%	32,9%	27,2%	22,4%	4,8%
Meisjes	63,8%	36,6%	28,7%	24,6%	4,1%

Evenveel jongens dan meisjes geven aan ooit en het voorbije jaar dronken te zijn geweest. Minstens eens per week dronken zijn komt twee keer zo vaak voor bij jongens (4,7%) dan bij meisjes (2,3%). Wat bingedrinking betreft, ligt het aandeel qua prevalentie en frequentie telkens iets hoger bij meisjes, tot we aan regelmatig bingedrinking komen. Daarin ligt het aandeel bij jongens iets hoger dan bij meisjes (5,7% vs. 4,4%).

PREVALENTIE VAN DRONKENSCHAP

	ooit	laatste jaar	regelmatig
Jongens	29,1%	25,2%	4,7%
Meisjes	29,1%	24,8%	2,3%

PREVALENTIE VAN BINGEDRINKING

	ooit	minder dan maandelijks	maandelijks	wekelijks tot dagelijks
Jongens	26,0%	11,5%	8,9%	5,7%
Meisjes	28,1%	13,6%	10,1%	4,4%

Onderwijsvormen

Bij jongeren in de eerste graad geven meer jongeren uit de B-stroom dan jongeren uit de A-stroom aan alcohol te hebben gedronken. Dat geldt zowel voor alle prevalenties als voor regelmatig gebruik. Het leeftijdsverschil zou een deel van de verschillen kunnen verklaren - de gemiddelde leeftijd in B-stroom is 13,0 jaar tegenover 12,7 jaar in de A-stroom.

Tussen de onderwijsvormen in de tweede en derde graad liggen de prevalenties van alcoholgebruik dichter bijeen. Het TSO vertoont overal de hoogste prevalenties en telt ook de meeste regelmatige drinkers. Het aandeel leerlingen dat het laatste jaar en de laatste maand alcohol dronk, ligt hoger in het ASO en het TSO. Het aandeel leerlingen met regelmatig alcoholgebruik ligt het hoogst in het BSO en het TSO.

ALCOHOLGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

		nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
1e graad	A-stroom	78,8%	21,2%	14,3%	5,6%	13,6%	0,7%
	B-stroom	69,7%	30,3%	20,6%	9,5%	17,7%	3,0%
2e & 3e graad	ASO	31,4%	68,6%	66,0%	51,4%	47,4%	18,6%
	BSO	30,5%	69,5%	63,9%	48,2%	41,0%	23,0%
	TSO	26,7%	73,3%	69,7%	54,2%	45,0%	24,7%

Relatief meer leerlingen uit het TSO geven aan tijdens het laatste jaar dronken te zijn geweest (41,4%) dan jongeren uit het BSO (36,2%) en het ASO (35,4%). Qua regelmatig dronken zijn ligt het aandeel in het TSO en het BSO dicht bijeen (resp. 6,8% en 6,3%) en duidelijk hoger dan dat in het ASO (3,8%).

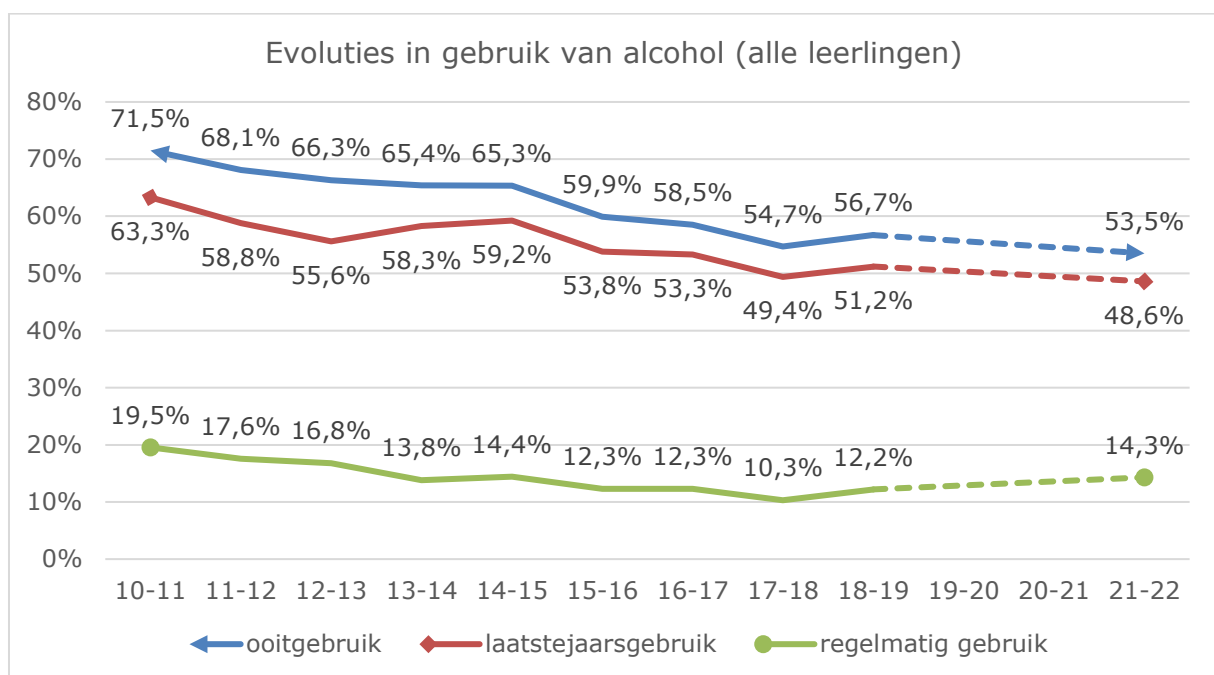
Bij de levensprevalenties van bingedrinking zien we eveneens dat het TSO het hoogst scoort: 43,2% tegenover 39,4% in het BSO en 38,7% in het ASO. Inzake regelmatig bingedrinken ligt het aandeel in het TSO (9,0%) ook hoger dan in het BSO (8,0%) en het ASO (6,6%).

Evoluties in alcoholgebruik

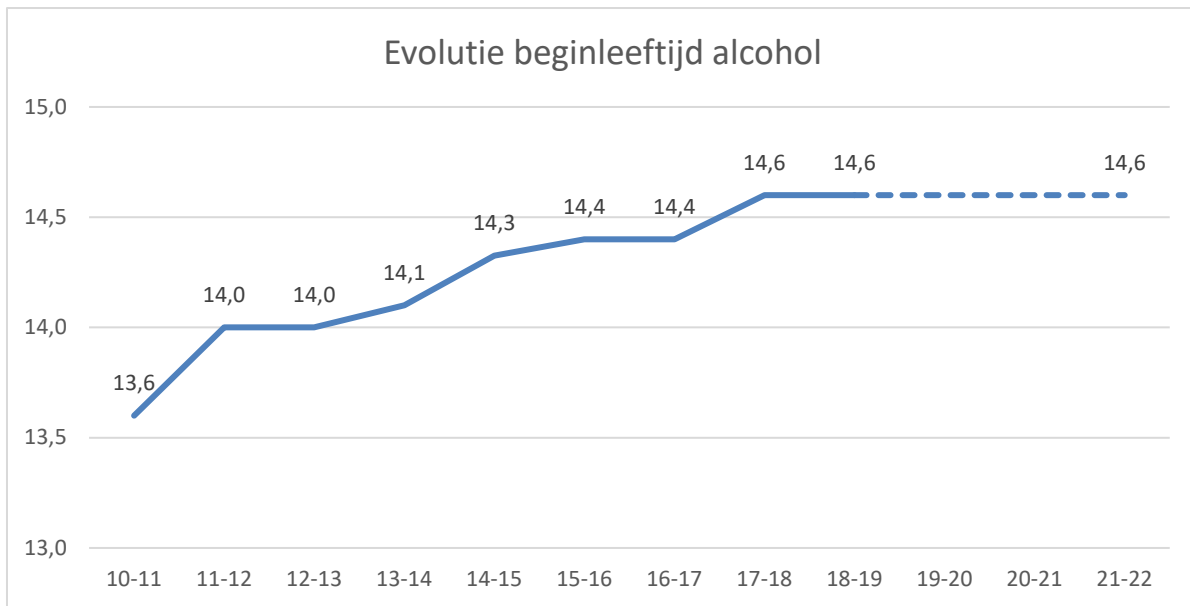
Het ooitgebruik van alcohol kende over de laatste tien metingen in de leerlingenbevraging een duidelijke daling. Voor het laatstejaarsgebruik geldt dat ook, zij het iets minder sterk. Zodoende zien we beide curves tot 2016-2017 steeds meer naar elkaar toe evolueren, wat erop wijst dat er relatief minder leerlingen stoppen na het eerste gebruik van alcohol. In de vier laatste metingen is de afstand wel vrij constant gebleven.

Ook het regelmatig gebruik van alcohol ligt anno 2021-2022 onder de waarde van 2010-2011, maar we zien wel een duidelijke kentering in de evolutie over de drie laatste metingen heen. Terwijl het regelmatig gebruik tussen 2010-2011 en 2017-2018 vrij lineair daalde naar bijna de helft van het aandeel (van 19,5% naar 10,3%), steeg dat aandeel nadien weer vrij duidelijk naar de huidige 14,3%. Een evolutie om verder in het oog te houden.

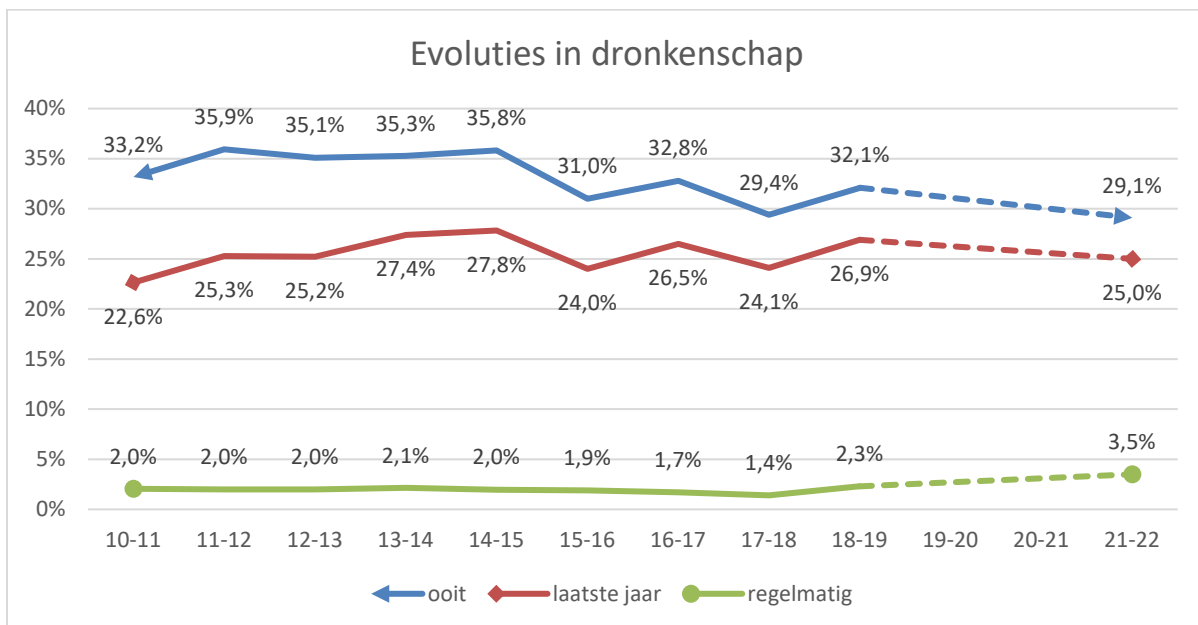

Bekijken we de curve van de gemiddelde beginleeftijd voor het drinken van alcohol, dan zien we dat sinds schooljaar 2010-2011 jongeren algemeen genomen hun eerste glas alcohol op latere leeftijd dronken. De gemiddelde beginleeftijd steeg met een vol levensjaar, van 13,6 jaar naar 14,6 jaar. Toch stopt die positieve trend al enkele jaren: tussen 2017-2018 en 2021-2022 bleef die stabiel.

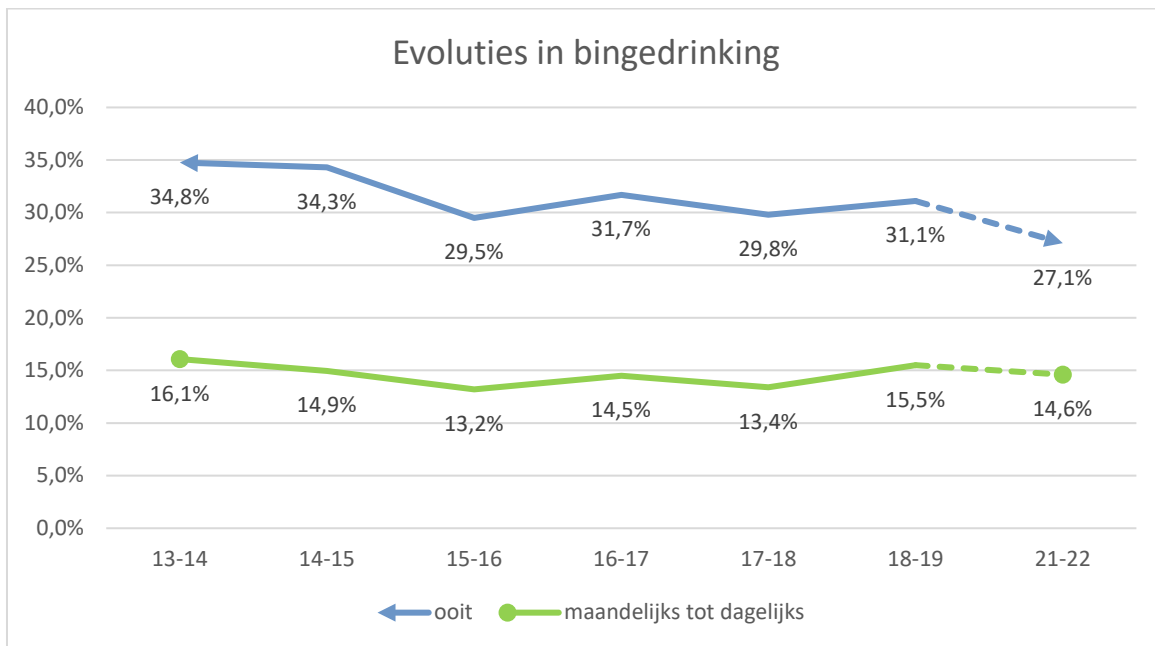

Voor alcoholgebruik zagen we een daling van ooit- en laatstejaarsgebruik en een stijging van regelmatig gebruik. De evoluties van dronkenschap geven een iets ander beeld. Tussen 2010-2011 en 2021-2022 is het aandeel ooit dronken licht gedaald, zonder van een duidelijke trend te kunnen spreken (zeker niet in de laatste jaren, waarin het cijfer op en neer golft). Het aandeel leerlingen dat in het voorgaande jaar dronken was, ligt in de laatste meting zelfs hoger dan in 2010-2011. Dat geldt ook voor regelmatig dronkenschap, vooral te wijten aan de stijging over de drie laatste metingen heen. Minstens één keer per week dronken komt nu met een factor 2,5 meer voor dan in 2017-2018. Met 3,5% ligt dat aandeel ver boven elke waarde van de laatste tien metingen.

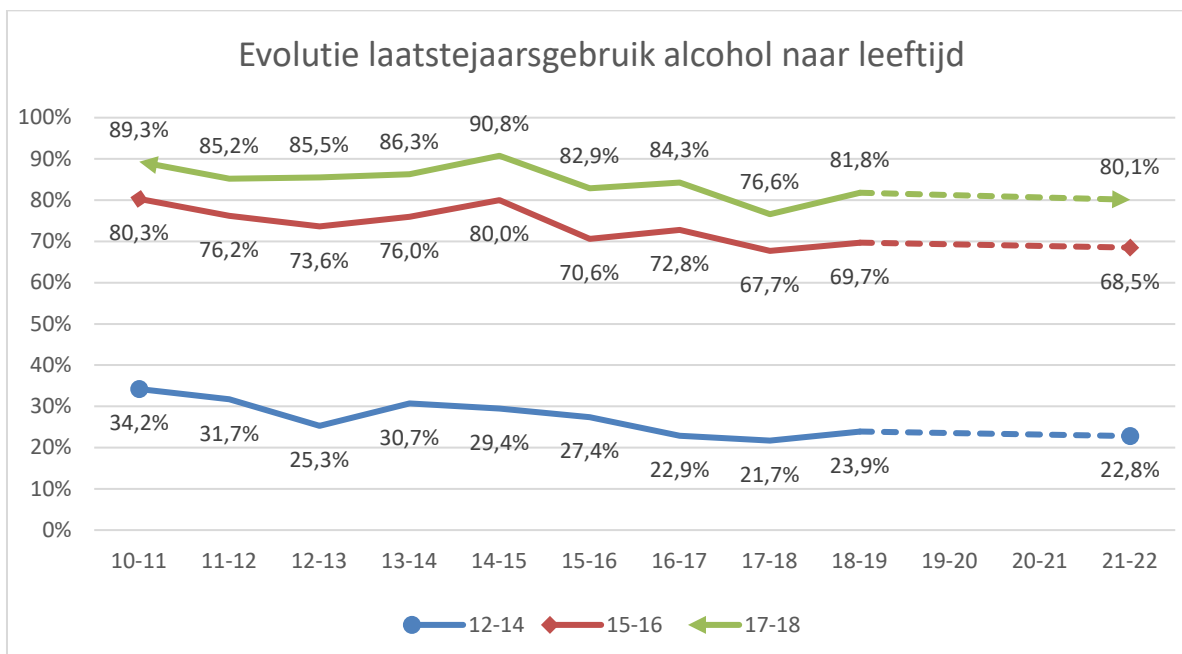

Bekijken we bingedrinking in een tijdlijn, dan zien we dat zowel het ooit bingedrinken als het minstens eens per maand aan bingedrinking doen in 2021-2022 lager liggen dan in 2013-2014 (het eerste jaar waarin dit bevestigd werd). Vooral ooit bingedrinken daalde zichtbaar. Toch mogen we bij de lijn voor maandelijks tot dagelijks bingedrinking niet enkel op de vergelijking tussen eerst en laatste meting baseren. Want als je na een daling in de eerste drie meetmomenten kijkt, dan zie je dat sinds 2015-2016 de curve een licht opwaartse golvende trend maakt. We kunnen zeker niet stellen dat er de laatste jaren een dalende trend was.

De evolutiecurve van laatstejaarsgebruik toont dat het aandeel in 2021-2022 voor alle drie de leeftijdsgroepen een stuk onder dat van 2010-2011 situeert. Hoe jonger de leeftijdsgroep, hoe groter het verschil tussen de linker en de rechterwaarde in de grafiek (12-14: 1,5x; 15-16: 1,2x; 17-18: 1,1x). Toch is het niet al goed nieuws. Over de drie laatste metingen heen zien we immers dat voor alle drie de leeftijdsgroepen de dalende trend is gestopt.

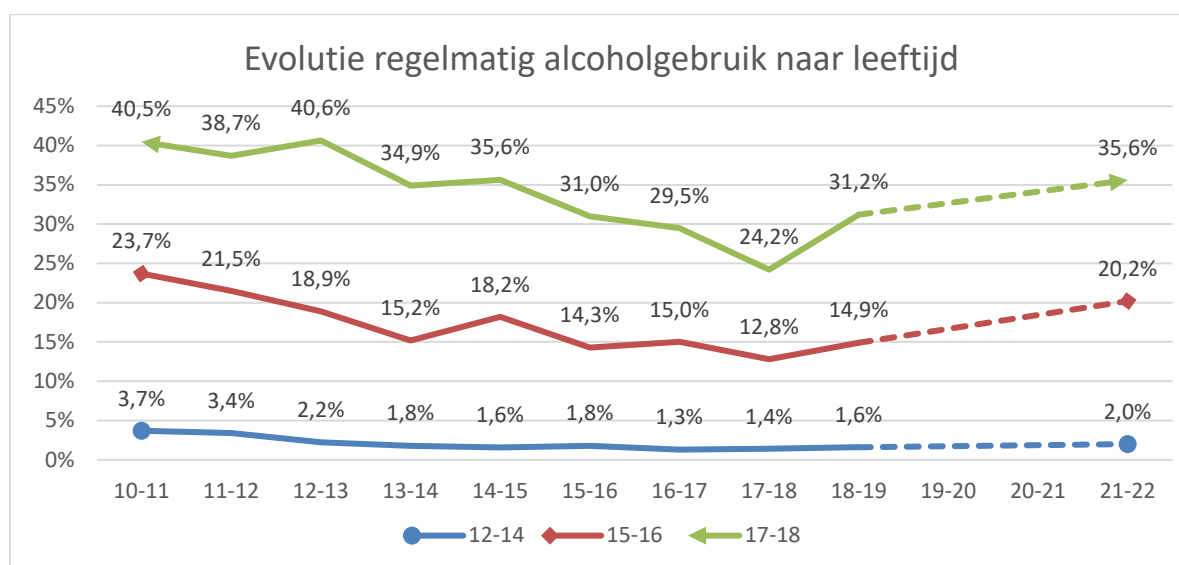

Eén grafiek verdient nog de nodige aandacht, namelijk de evolutie van regelmatig alcoholgebruik in de drie leeftijdsgroepen. Drie grafieken hoger zagen we dat het regelmatig gebruik van alcohol steeg maar leek die stijging nog eerder beperkt. Dat komt omdat regelmatig alcoholgebruik amper

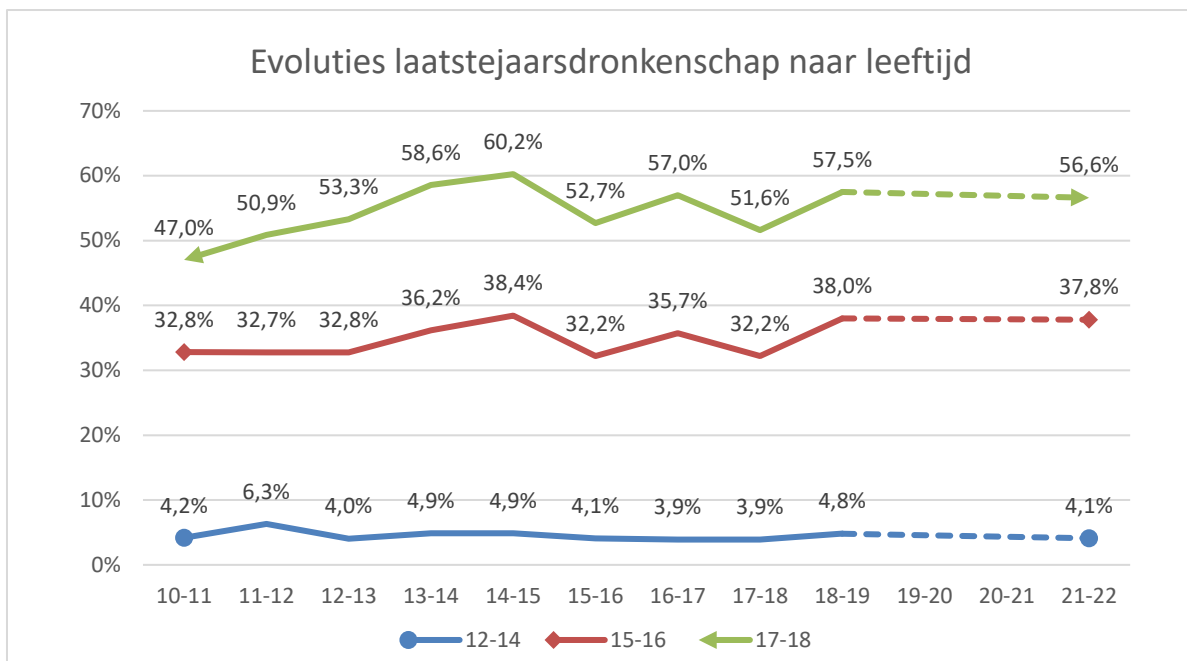
voorkomt en dus niet veel steeg bij de grootste groep leerlingen, de 12-15-jarigen. Maar als we de evolutie uitsplitsen naar de drie groepen, dan zien we toch een bedenkelijker beeld. Het enige goede nieuws dat uit die grafiek te plukken valt, is dat het aandeel regelmatig gebruik in de drie groepen nog een stuk onder dat van 2010-2011 ligt. Maar bekijken we de evolutie over de drie laatste metingen, dan zien we overal stijgingen.

In de jongste groep zijn zowel het aandeel als de stijging beperkt maar toch ook al zorgwekkend op die jonge leeftijd. Opvallender is de stijging in de twee oudste groepen. Bij de 15-16-jarigen steeg het aandeel regelmatige alcoholgebruikers op vier jaar tijd van 12,8% naar 20,2%, bij de 17-18-jarigen steeg het in die tijdsspanne van 24,2% naar 35,6%. Deze recente tendens maakt dat specifieke aandacht naar dit fenomeen in het kader van preventie in het secundair onderwijs meer dan aangewezen is.

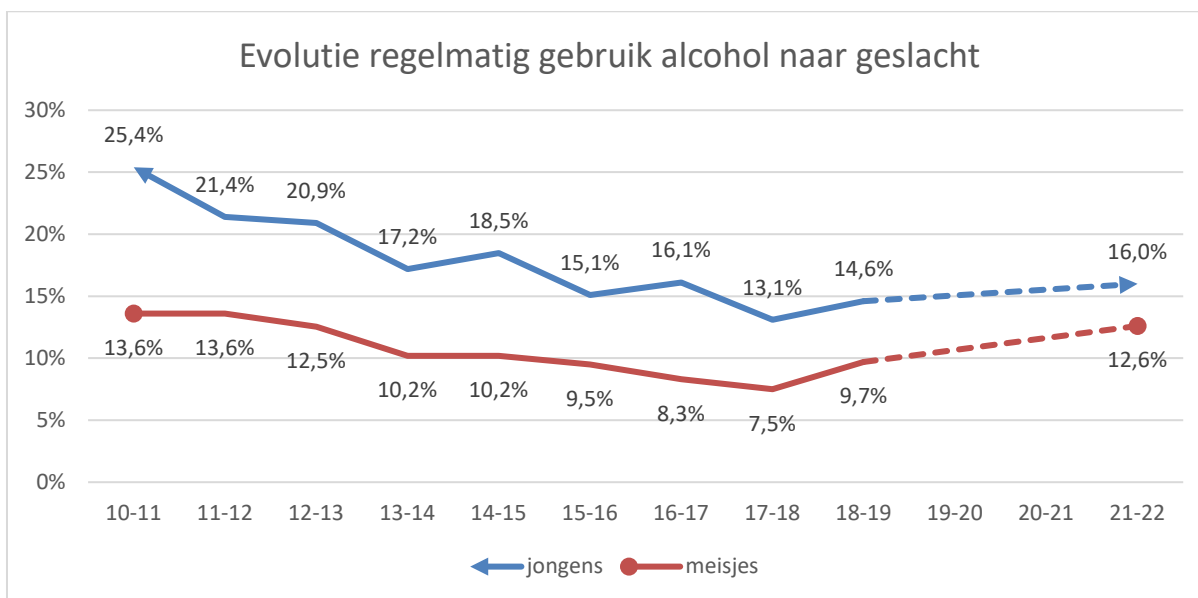

Na een stijgende tendens in de twee oudste groepen tussen 2010-2011 en 2014-2015 volgde een op en neer gaande beweging. Terwijl de waarden voor laatstejaarsgebruik van alcohol (zie hoger) toonden dat het meest recente aandeel in alle leeftijden een stuk onder dat van 2010-2011 lag, liggen die van laatstejaarsdronkenschap bij de twee oudste groepen in 2021-2022 hoger dan die in 2010-2011 (in de jongste groep ongeveer status quo).

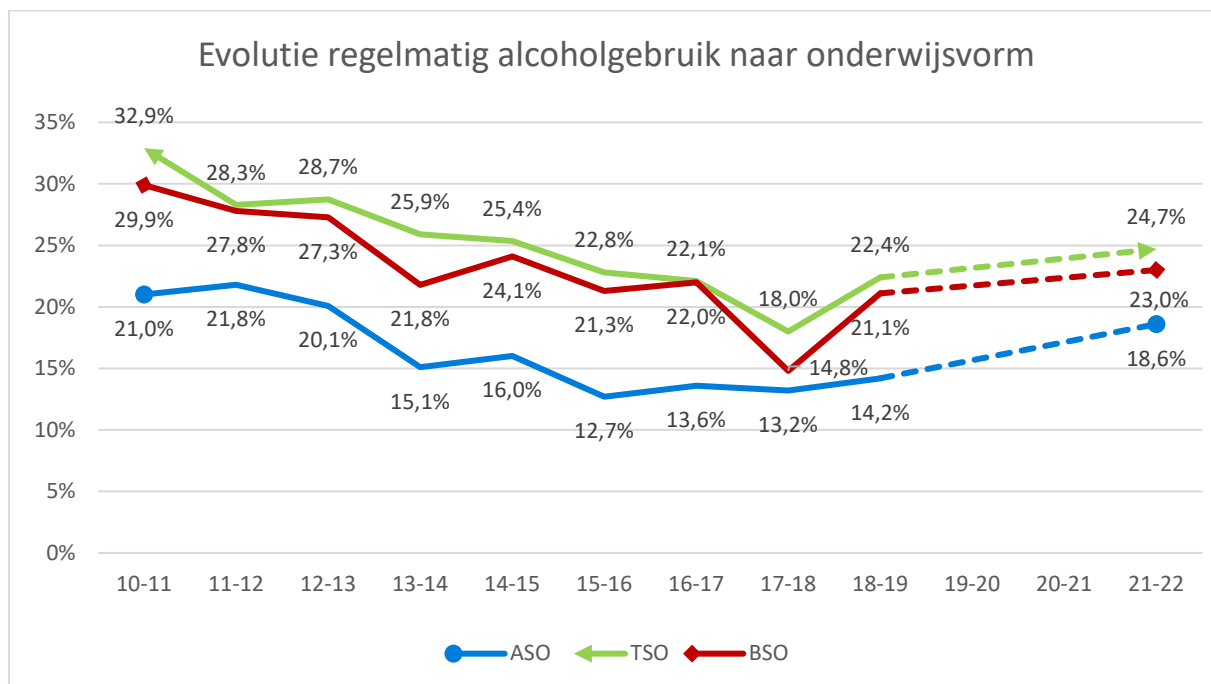
Alcoholgebruik algemeen en zeker het regelmatig gebruik van dat middel is vanouds duidelijker een zaak voor jongens dan voor meisjes. Toch lijken die verschillen te verdwijnen. Dat blijkt ook duidelijk uit de evoluties van regelmatig alcoholgebruik bij beide geslachten. Terwijl het aandeel regelmatige drinkers in 2010-2011 nog bijna dubbel zo hoog lag bij jongens zien we dat beide lijnen anno 2021-2022 al vrij dicht bijeen liggen. Vergeleken met 2010-2011 is er bij meisjes amper een daling van het aandeel, mede door de opvallend sterke stijging over de drie laatste metingen heen. Bij jongens is er in vergelijking met 2010-2011 wel een duidelijk lager aandeel, ondanks ook hier een stijging tussen 2017-2018 en 2021-2022.

Bekijken we de evolutie van regelmatig gebruik van alcohol per onderwijsvorm (vanaf de 2^e graad), dan zien we dat voor alle drie de opgenomen onderwijsvormen het laatst gemeten aandeel regelmatige gebruikers duidelijk onder dat van 2010-2011 ligt. Toch kunnen we niet naast de opvallend sterke recente stijging over de drie laatste meting heen en dit in alle drie de onderwijsvormen. Terwijl in het TSO en het BSO de reeds tussen 2017-2018 en 2018-2019

vastgestelde sterke stijging verder aanhoudt, maakt het ASO in deze stijgende evolutie een inhaalbeweging, met de sterkste stijging tussen 2018-2019 en 2021-2022.

Alcohol in de belevingswereld van jongeren

Motieven om al dan niet alcohol te drinken

Bij leerlingen die nooit alcohol hebben gedronken, is het meest aangehaalde motief 'omdat ik alcohol niet nodig heb', gevolgd door 'omdat alcohol ongezond is', 'omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is' en 'omdat alcohol gevaarlijk is'. 'Omdat ik nuchter wil blijven' sluit de top-5 af. In vergelijking met 2018-2019 wisselden 'omdat alcohol ongezond is' en 'omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is' van plaats.

Motieven om GEEN alcohol te drinken (enkel bij nooitgebruikers)	
Omdat ik geen alcohol nodig heb	70,3%
Omdat alcohol ongezond is	55,4%
Omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is	53,7%
Omdat alcohol gevaarlijk is	49,3%
Omdat ik nuchter wil blijven	37,4%
Omdat ik de gevolgen heb gezien bij iemand die alcohol dronk	32,0%
Omdat de effecten met niet interesseren	29,4%
Omdat ik sportief ben	28,4%
Omdat ik een sterke persoonlijkheid heb	23,3%
Uit schrik voor de reactie van mijn ouders	19,5%
Uit overtuiging	11,4%

Tussen de leeftijdscategorieën zijn er eerder kleine nuanceverschillen wat betreft de vaakst vermelde motieven. Elke leeftijdsgroep geeft in de eerste plaats aan niet te drinken omdat men het niet nodig heeft. De jongste groep geeft veel vaker aan geen alcohol te drinken omdat het voor hen verboden is (65,6%), een motief dat omwille van de geldende wetgeving logischerwijze aan kracht verliest bij het ouder worden (15-16-jarigen: 27,7%; 17-18-jarigen: 3,2%). De oudste leeftijdsgroep (37,5%) geeft vaker 'omdat ik een sterke persoonlijkheid heb' als motief om niet te drinken dan de jongere leeftijdsgroepen (29,6% in de middelste en 20,3% in de jongste groep). Voorts is bij de 17-18-jarigen het motief 'uit overtuiging' belangrijker dan bij 15-16-jarigen en 12-14-jarigen (20,7% versus resp. 14,2% en 9,8%).

De top vier van de meest aangehaalde motieven is dezelfde bij jongens en meisjes: 'omdat ik geen alcohol nodig heb', 'omdat alcohol ongezond is', 'omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is' en 'omdat alcohol gevaarlijk is'. Maar er zijn toch enkele verschillen qua volgorde en proportie. Zo zijn er meer meisjes dan jongens die 'omdat ik geen alcohol nodig heb' en 'omdat alcohol drinken op mijn leeftijd verboden is' als motief aangeven. Anderzijds geven duidelijk meer jongens dan meisjes aan geen alcohol te drinken omdat ze sportief zijn (38,9% vs. 17,6%)

De meest vermelde motieven om wel alcohol te drinken zijn 'voor de gezelligheid met vrienden' en 'omdat ik er zin in had'. Daarna volgen 'uit nieuwsgierigheid' en 'om te ontspannen'. 'Om dronken te worden' vervolledigt de top vijf. 'Om te ontspannen' is, ondanks een daling van 29,4% naar 25,8% de nieuwkomer in deze toplist. Opvallend is dat het motief 'omdat het me werd aangeboden', in 2018-2019 met 37,1% nog het derde belangrijkste motief, nu met 22,3% niet meer hoog in de lijst staat. Een andere opmerkelijke evolutie is de stijging van het motief 'om verveling tegen te gaan', van 8,6% naar 10,6%. Zouden beide evoluties te maken kunnen hebben met de beperkingen die

tussen 2018-2019 en 2021-2022 gedurende bijna 2 jaar covid-pandemie het sociale leven beperkten? Behalve 'om verveling tegen te gaan' geeft één op de zeven leerlingen aan alcohol te drinken omwille van een ander negatief copingmotief: 'om mijn zorgen te vergeten' (14,5%).

Motieven om WEL alcohol te drinken (enkel bij ooitgebruikers)	
Voor de gezelligheid met vrienden	74,3%
Omdat ik er zin in had	50,1%
Uit nieuwsgierigheid	37,4%
Om te ontspannen	25,8%
Om dronken (zat) te worden	23,0%
Omdat het me werd aangeboden	22,3%
Om me goed te voelen	16,0%
Om mijn zorgen te vergeten	14,5%
Om verveling tegen te gaan	10,6%

Bij 12-14-jarigen die reeds alcohol dronken, zijn de meest voorkomende motieven 'uit nieuwsgierigheid' (50,1%) en 'voor de gezelligheid met vrienden' (45,8%), gevolgd door 'omdat ik er zin in had' (31,4%). Naarmate de leeftijd stijgt, neemt het eerste motief in belang af en het tweede en derde duidelijk in belang toe.

'Voor de gezelligheid met vrienden', 'omdat ik er zin in had', 'omdat het me aangeboden werd', 'om me goed te voelen' en 'om mijn zorgen te vergeten' scoren merklijk hoger bij meisjes dan bij jongens.

Tussen de onderwijsvormen onderling zijn er minder opvallende verschillen qua percentages. Noemenswaardig is dat de motieven 'uit nieuwsgierigheid' en 'om dronken te worden' duidelijk meer worden aangehaald in het ASO dan in het BSO en het TSO.

Negatieve ervaringen na het drinken van alcohol

Zes op de tien jongeren die het laatste jaar alcohol dronken, hadden een slechte ervaring na het drinken van alcohol (58,1%; niet in tabel). Meestal uitte zich dat in misselijkheid ('ik voelde me niet goed'), wat bij 48,7% van alle jongeren die het afgelopen jaar alcohol dronken voorkwam. 27,9% schaamde zich de dag nadien over hun gedrag. Dat te veel alcohol kan leiden tot een ruzie of een gevecht, ondervond 14,9% van de laatstejaarsgebruikers. 11,2% van de jongeren had onder invloed van alcohol seksueel contact waar men achteraf spijt van had. 9,3% beschadigde al eens eigendommen onder de invloed van alcohol. Opvallend is dat het aandeel leerlingen dat ten gevolge van alcoholgebruik op school in de problemen kwam steeg van 5,7% in 2018-2019 naar 9,7% in 2021-2022.

Alcohol in de vriendenkring

Gezien de vanzelfsprekendheid van alcohol in onze cultuur, is het niet verwonderlijk dat alcohol al deel uitmaakt van de leefwereld van 12-14-jarigen: 48,3% heeft minstens 1 vriend die alcohol drinkt. In de twee oudste leeftijdsgroepen hebben ongeveer negen op de tien leerlingen minstens 1 vriend die alcohol drinkt en kan men eerder kijken naar hoeveel vrienden dan drinken. De ruime meerderheid in die oudere leeftijdsgroepen heeft een vriendengroep waar meer dan de helft van alle

vrienden alcohol drinkt (58,0% bij 15-16-jarigen en 75,0% bij 17-18-jarigen). 25,1% van de 15-16-jarigen en 41,5% van de 17-18-jarigen heeft een vriendenkring waar meer dan de helft van de vriendenkring minstens 1 keer per maand dronken is. De overgrote meerderheid (89,7%) van wie regelmatig alcohol drinkt, heeft een vriendengroep waar meer dan de helft alcohol drinkt. Bijna zes op de tien regelmatige drinkers (58,6%) heeft een vriendengroep waar meer dan de helft minstens 1 keer per maand dronken is.

Alcohol, de wetgeving en de grenzen voor verantwoordelijk gebruik

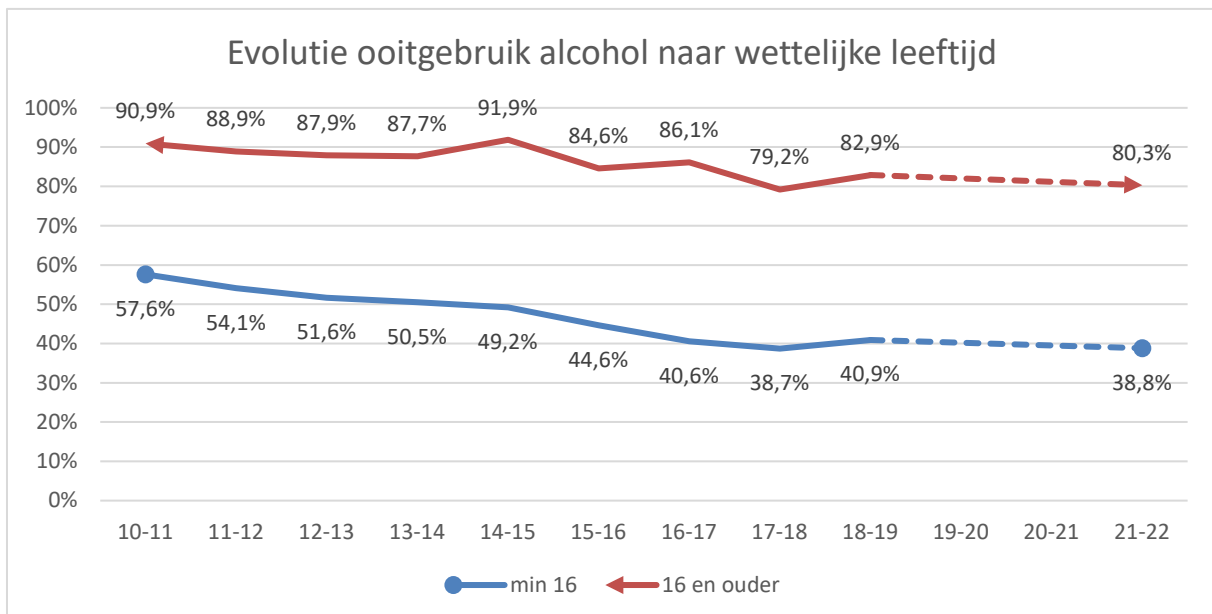
Alcoholgebruik bij jongeren onder de 16 jaar

Ondanks de geldende wetgeving, waarbij het verkopen, schenken of aanbieden van elke alcoholische drank verboden is voor wie jonger is dan 16 jaar, is alcoholgebruik al goed ingeburgerd bij min-16-jarigen: 38,8% van hen heeft ooit al eens een glas alcohol gedronken en 32,5% dronk dit het laatste jaar.

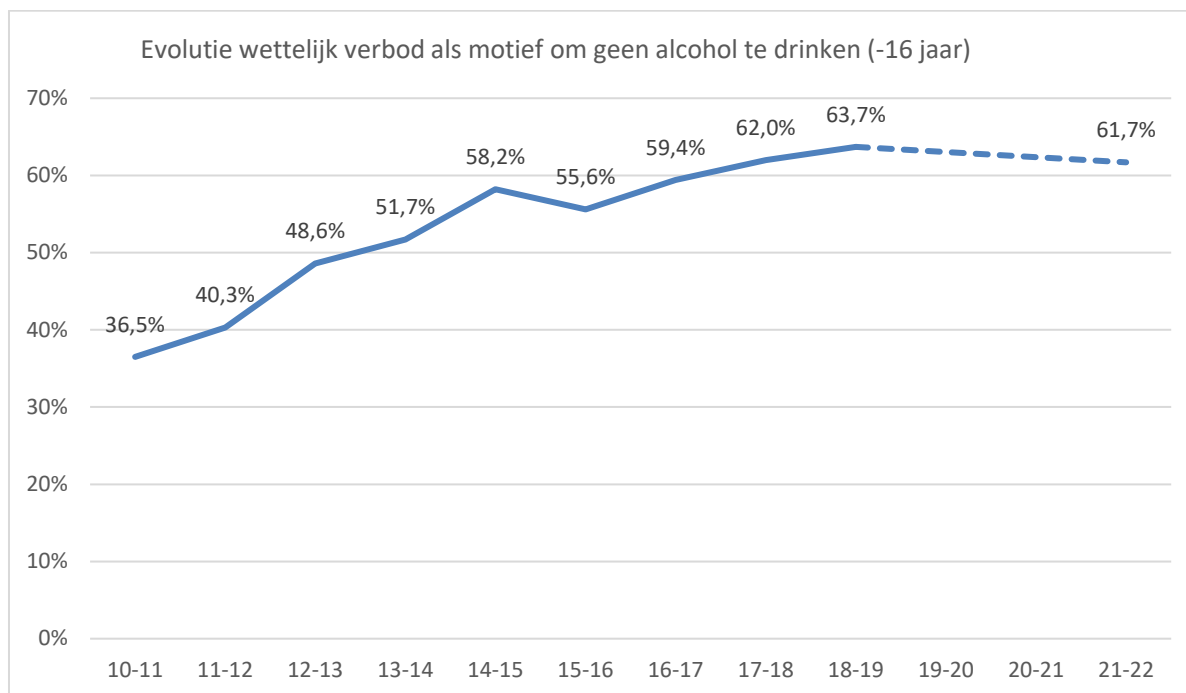
PREVALENTIE VAN ALCOHOLGEBRUIK

	nooit	ooit	laatste jaar	laatste maand	occasioneel	regelmatig
Min 16	61,2%	38,8%	32,5%	19,3%	27,9%	4,6%
16 en ouder	19,7%	80,3%	77,9%	65,4%	45,8%	32,1%

Sinds het schooljaar 2010-2011 zien we een quasi aanhoudende, sterke daling van het aantal jongeren onder de 16 jaar dat ooit al eens alcohol heeft gedronken. Nadat de daling werd omgebogen in 2018-2019 geeft het laatste resultaat weer een daling aan, tot het niveau van 2017-2018. Of dit de voorbode is van een nieuwe dalende trend zal de toekomst uitwijzen. Hoe dan ook ligt het aandeel duidelijk lager dan in 2010-2011. Bij de jongeren die 16 jaar of ouder zijn, zien we na 2014-2015 een op en neer golvende curve die lager ligt dan de voorgaande schooljaren. Daardoor is de daling tussen 2010-2011 en 2021-2021 veel minder uitgesproken dan bij de min 16-jarigen.

Van de jongeren onder de 16 jaar die geen alcohol drinken, geeft 61,7% aan dit niet te doen omdat alcohol nog verboden is voor hen. Dat aandeel is sinds het schooljaar 2009-2010 sterk gestegen. Na de wetwijziging van 31/12/2009 nam deze motivatie om geen alcohol te drinken duidelijk aan belang toe. Het aandeel ligt in 2021-2022 wel weer iets lager. De komende rondes van de leerlingenbevraging zullen uitwijzen of het een eenmalige knik is zoals in 2015-2016 of een trendbreuk.

Alcoholgebruik bij jongeren van 16 jaar en ouder

In de wetenschappelijk onderbouwde richtlijnen voor alcoholgebruik geven De Hoge Gezondheidsraad en VAD het advies om onder de 18 jaar geen alcohol te drinken. De resultaten van de leerlingenbevraging tonen dat we daar nog heel ver van af staan: in de leeftijdsgroep 12-17-jarigen heeft een meerderheid (52,2%) reeds alcohol gedronken (niet in tabellen).

Hoewel sterkedrank onder 18 jaar verboden is, zien we de grootste sprongen in het laatstejaarsgebruik van sterkedrank tussen 14 en 16 jaar: 13,9% van de 14-jarigen dronk het afgelopen jaar sterkedrank, bij 16-jarigen is dit al 47,5%. Het regelmatig gebruik van sterkedrank is bij de jongeren tot en met 15 jaar beperkt, met een aandeel tussen 0,3% en 3,0%. Nadien stijgt dat aandeel duidelijker: 7,3% van de 16-jarigen, 10,7% van de 17-jarigen en 15,7% van de 18-jarigen drinkt regelmatig sterkedrank (niet in tabellen).

Beschikbaarheid van alcohol

Ondanks het verbod op het verkopen en schenken van alcohol aan deze leeftijdsgroep geeft 53,0% van de jongeren onder de 16 jaar aan gemakkelijk aan bier of wijn te kunnen geraken. 32,4% denkt niet aan die alcoholische dranken te geraken. Gezien de huidige wetgeving is dit laatste een laag cijfer. 45,2% van de minderjarigen zegt gemakkelijk aan sterkedrank te kunnen geraken, wat nog iets hoger is dan in 2018-2019 (toen 42,8%; niet in tabellen).

Kennis van de wetgeving

De overgrote meerderheid van de jongeren is op de hoogte van de alcoholwetgeving. 95,7% van de jongeren onder de 16 weet dat de verkoop en het schenken van bier en wijn verboden zijn onder de 16 jaar en 88,3% weet dat de verkoop en het schenken van sterkedrank verboden zijn onder de 18 jaar. Bij jongeren van 16 jaar en ouder liggen deze cijfers iets lager, nl. 97,8% en 93,7%. Dat is opmerkelijk aangezien de kennis van die wetgeving voordien steeds beter was bij de min-16-jarigen. Mogelijk heeft het afstandsonderwijs tijdens de covidpandemie dit hiaatje mee veroorzaakt.

Psychoactieve medicatie

Prevalentie en frequentie van psychoactieve medicatie

In het syntheserapport bekijken we het gebruik van drie psychoactieve medicijnen, namelijk slaap- en kalmeringsmiddelen en ADHD-medicatie. Van deze werden slaap- en kalmeringsmiddelen het vaakst door leerlingen gebruikt: 16,4% van alle leerlingen gebruikte ooit deze medicatie, tegenover 7,4% die ooit ADHD-medicatie nam.

PREVALENTIE VAN PSYCHOACTIEVE MEDICATIE

	slaap- en kalmeringsmiddelen		ADHD-medicatie	
	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar
12-14	14,5%	7,6%	6,5%	5,1%
15-16	17,4%	8,4%	7,8%	5,7%
17-18	19,3%	10,5%	9,1%	6,4%
Jongens	12,1%	5,9%	9,5%	7,3%
Meisjes	20,8%	11,1%	5,2%	3,8%
A-stroom	14,8%	7,0%	5,0%	4,2%
B-stroom	10,7%	7,2%	12,7%	9,0%
ASO	17,6%	9,6%	5,4%	4,4%
BSO	16,1%	7,7%	10,2%	5,9%
TSO	18,6%	9,5%	10,2%	8,0%
Totaal	16,4%	8,4%	7,4%	5,6%

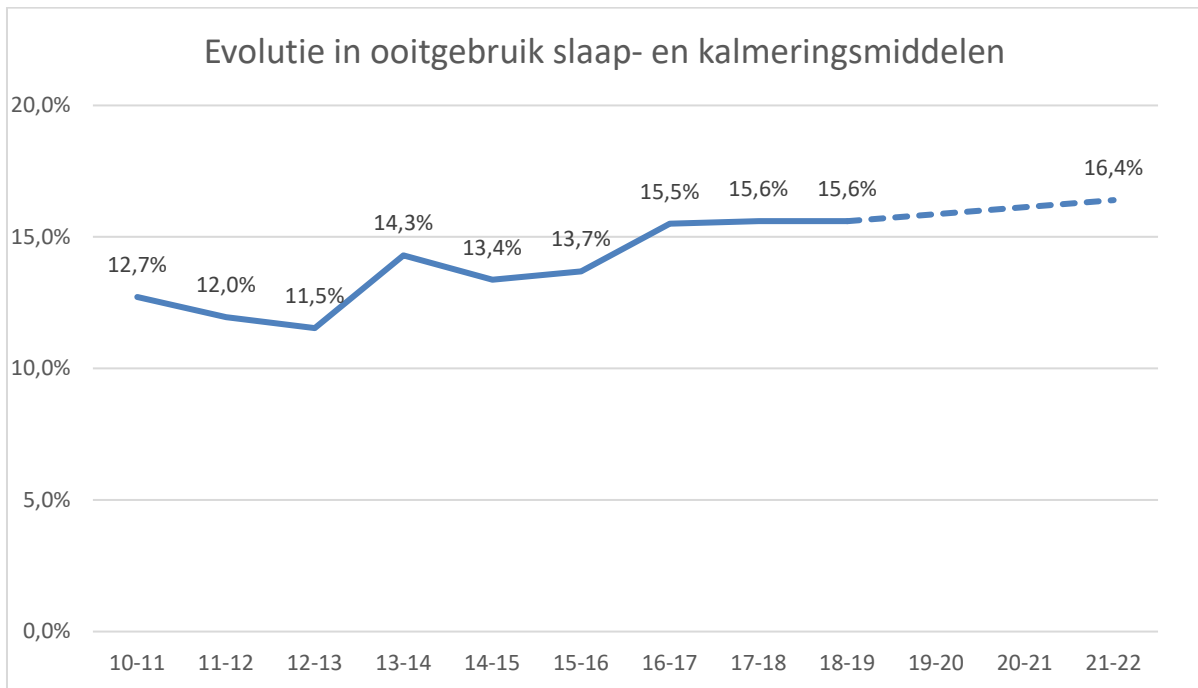
Het ooitgebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen ligt steeds iets hoger naarmate dat de groep ouder wordt, met 14,5% bij 12-14-jarigen, 17,4% bij 15-16-jarigen en 19,3% bij 17-18-jarigen. We zien hetzelfde voor laatstejaarsgebruik. Bijna dubbel zoveel meisjes dan jongens hebben zowel ooit (20,8% vs. 12,1%) als in het laatste jaar (11,1% vs. 5,9%) slaap- of kalmeringsmiddelen gebruikt.

Bij ADHD-medicatie stijgen de levens- en laatstejaarsprevalentie eveneens licht met de leeftijd. Opvallend meer jongens dan meisjes gebruiken deze medicatie, zowel in ooitgebruik (9,5% vs. 5,2%) als in laatstejaarsgebruik (7,3% vs. 3,8%). Ook valt het hoger gebruik (ooit en laatste jaar) in de B-stroom en het TSO op. In de A-stroom en het ASO liggen die percentages een stuk lager.

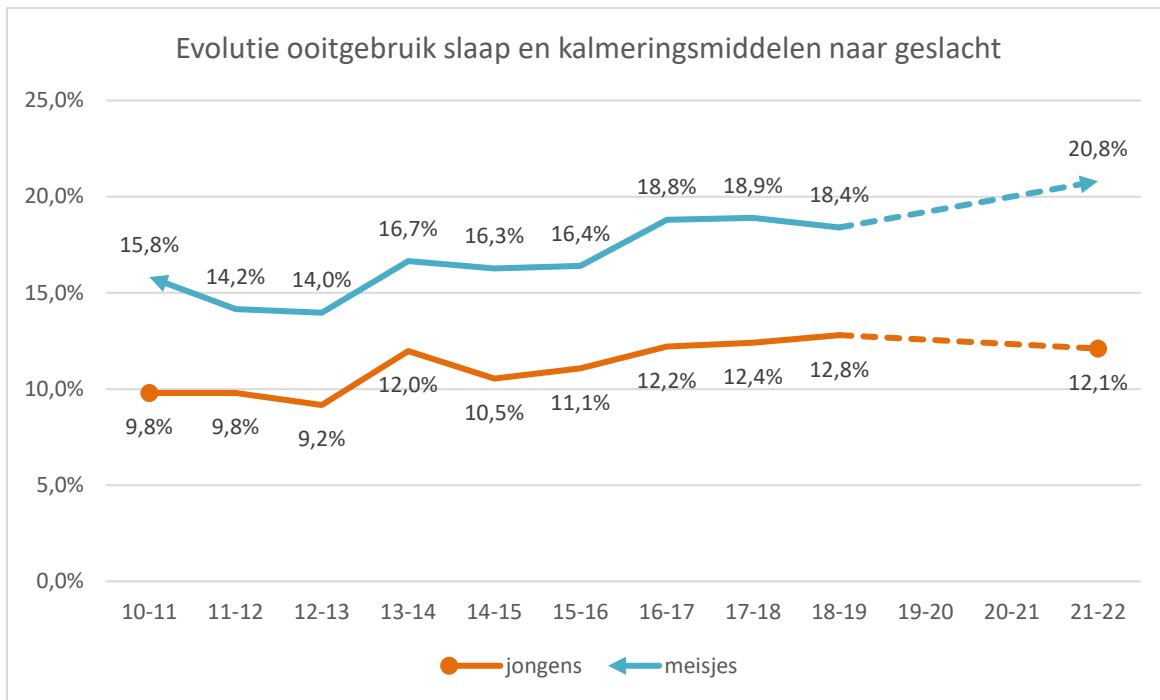
Evoluties in psychoactieve medicatie

Tussen 2010-11 en 2012-13 daalde het oitgebruik van slaap- en kalmeringsmiddelen licht. Nadien steeg het op en neer golvend naar boven 15%. Tussen 2018-2019 en 2021-2022 is er een lichte stijging, waardoor het meest recente prevalentiecijfer meteen het hoogste van de tien laatste metingen is.

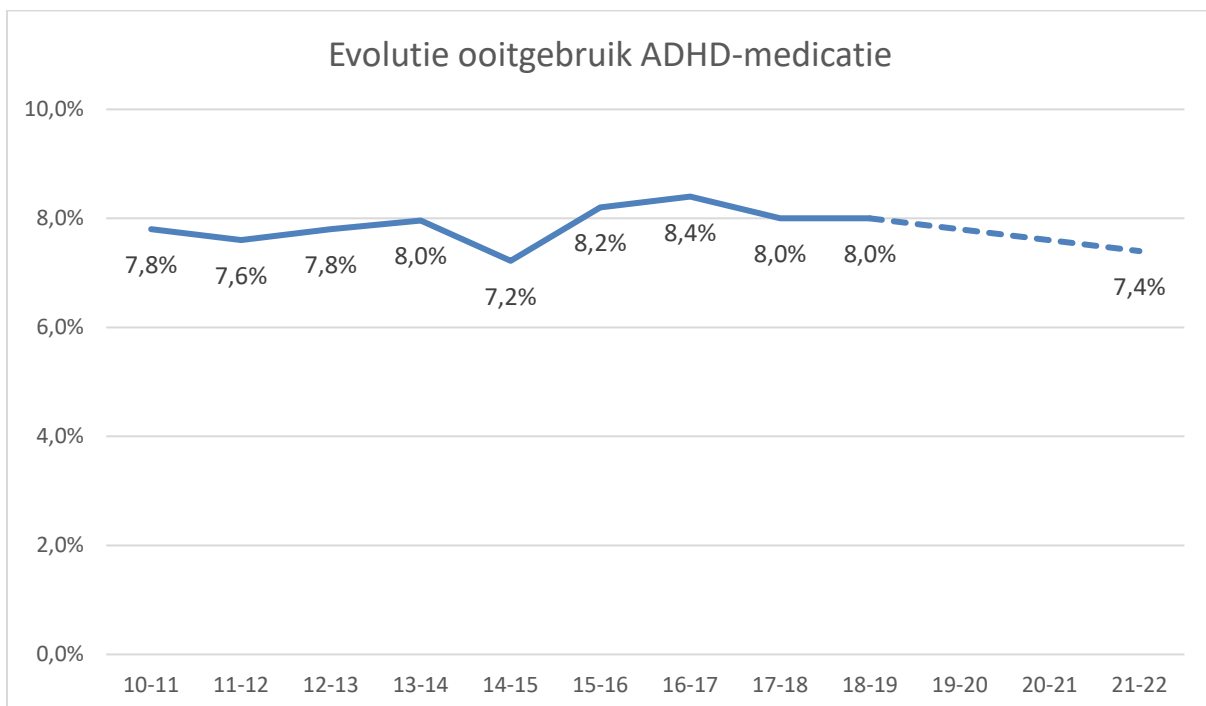

Het oitgebruik van slaap- en kalmeermiddelen ligt in 2021-2022 voor beide geslachten hoger dan in 2010-2011. In de voorgaande jaren verliepen de evoluties voor beide geslachten min of meer gelijk, met een verhouding meisjes-jongens rond 1,5:1. Dat ligt anders in 2021-2022. Omdat het aandeel van de jongens licht daalt en dat van de meisjes duidelijker stijgt, is de kloof tussen beide groter geworden.

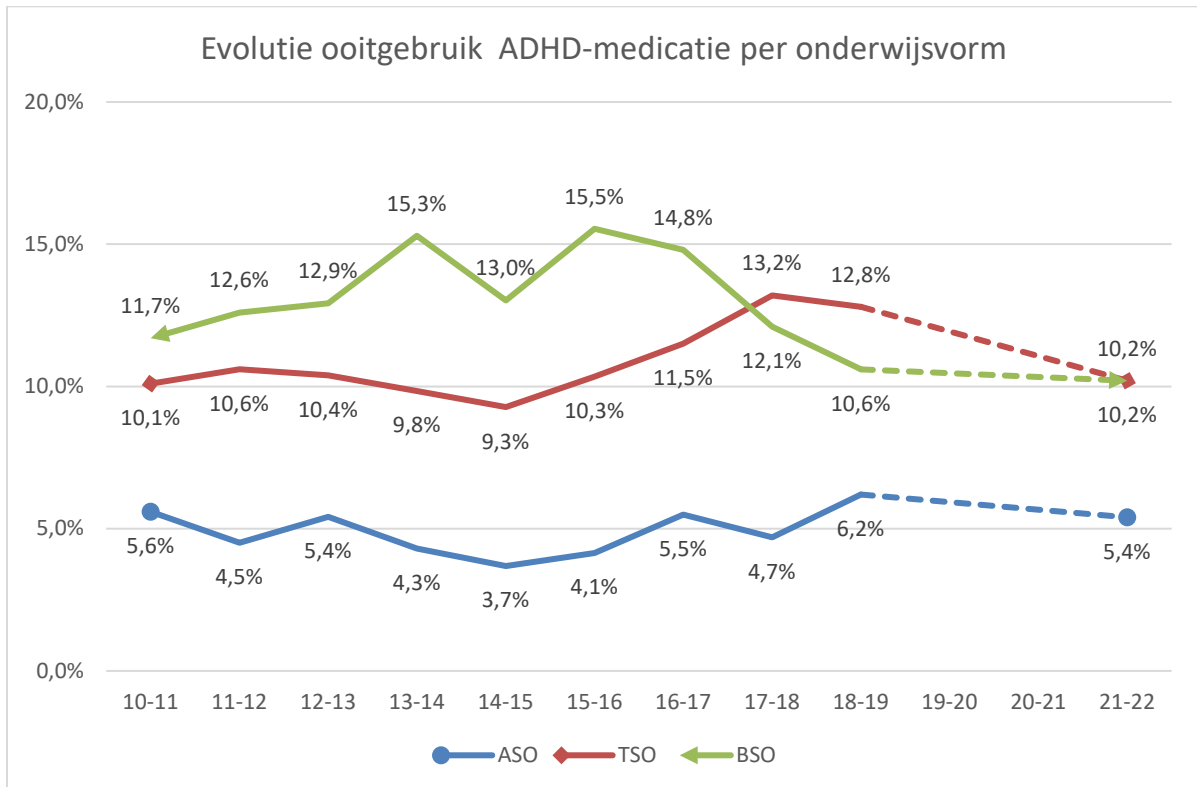
Al bij al bleef het oitgebruik van ADHD-medicatie over de tien laatste schooljaren heen vrij stabiel. Tussen 2014-2015 en 2016-2017 steeg het aandeel, maar in de daaropvolgende jaren daalde het weer tot bijna het laagste peil van die tien schooljaren.

De curves van oitgebruik van ADHD-medicatie maken in elke onderwijsvorm soms rare sprongen, met tussen de voorlaatste en de laatste meting een daling in alle drie de onderwijsvormen. Het is duidelijk dat het oitgebruik in het ASO een stuk minder voorkomt dan in de twee andere onderwijsvormen. Voorts valt op dat de balans tussen het BSO en het TSO nu in evenwicht is, nadat

het ooitgebruik de eerste jaren duidelijk hoger lag in het BSO en de twee voorgaande jaren het TSO plots een iets hoger aandeel liet optekenen.

Cannabis

Prevalentie en frequentie van cannabis

Het merendeel van de leerlingen gebruikt geen illegale drugs (89,9%) Eén op de tien deed dat wel ooit (10,1%). De meesten daarvan ook in het voorgaande jaar (8,1%). Cannabis is en blijft met afstand de meest gebruikte illegale drug: 9,6% van alle leerlingen heeft ooit cannabis gebruikt en 6,8% deed dit het voorbije jaar. Onder laatstejaarsgebruikers zijn er duidelijk meer die dit op occasionele basis doen (5,3%) dan op regelmatige basis (1,5%).

PREVALENTIE VAN CANNABISGEBRUIK

Nooit	90,4%
Ooit	9,6%
Laatste jaar	6,8%
Occasioneel	5,3%
Regelmatig	1,5%

Leeftijd

Gebruik van cannabis is in de jongste leeftijdsgroep nog uitzonderlijk, met een levensprevalentie van 1,6% en een laatstejaarsprevalentie van 0,9%. Regelmatig gebruik komt amper voor (0,3%). Bij 15-16-jarigen heeft al één op de acht het ooit gebruikt (12,6%), ongeveer één op de tien (9,6%) het in het voorgaande jaar gebruikt en gebruikt 2,1% het regelmatig. Bij 17-18-jarigen liggen die cijfers bijna dubbel zo hoog: 24,5% ooitgebruik 17,0% laatstejaarsgebruik en 3,7% regelmatig gebruik.

CANNABISGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
12-14	98,4%	1,6%	0,9%	0,6%	0,3%
15-16	87,4%	12,6%	9,6%	7,4%	2,1%
17-18	75,5%	24,5%	17,0%	13,4%	3,7%

Jongens-meisjes

Meer jongens dan meisjes hebben ooit (11,3% tegenover 7,7%) en het laatste jaar (8,1% tegenover 5,5%) cannabis gebruikt. Er zijn ook meer jongens die regelmatige gebruikers zijn (2,2%) dan meisjes (0,8%).

CANNABISGEBRUIK NAAR GESLACHT

	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
Jongens	88,7%	11,3%	8,1%	5,9%	2,2%
Meisjes	92,3%	7,7%	5,5%	4,6%	0,8%

Onderwijsvormen

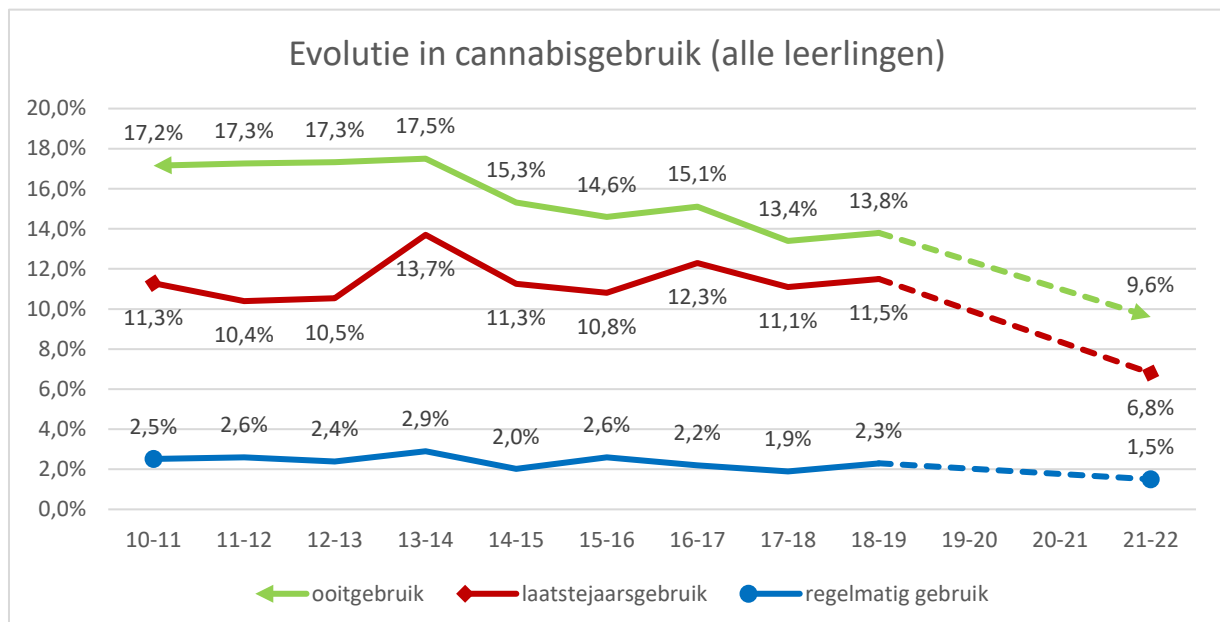
Het BSO telt proportioneel de meeste leerlingen die ooit cannabis gebruikten (16,1%), gevolgd door het TSO (15,1%) en het ASO (12,8%). Wat laatstejaarsgebruik betreft, zien we dezelfde grootteorde in het BSO en het TSO (10,6%), wat maar iets meer is dan in het ASO (9,8%). Regelmatig cannabisgebruik stelt zich dan weer duidelijk sterker in het BSO (4,0%) dan in het TSO (2,7%) en het ASO (1,1%).

CANNABISGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

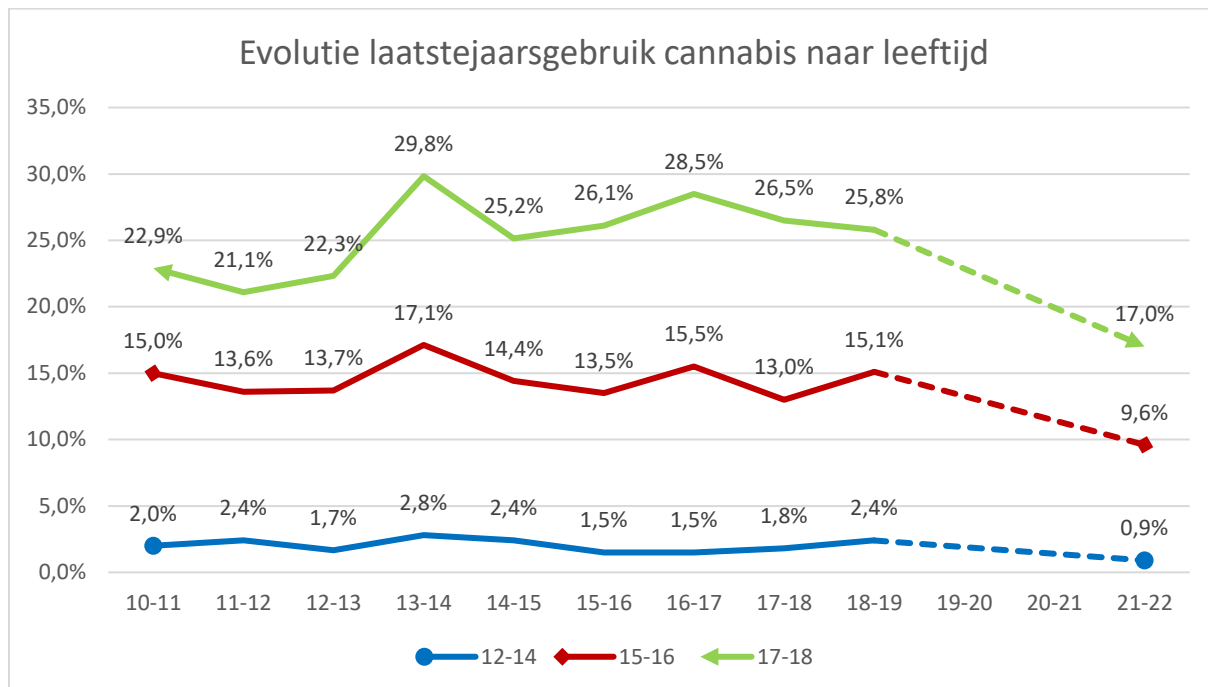
	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
A-stroom	99,3%	0,7%	0,4%	0,3%	0,1%
B-stroom	97,5%	2,5%	1,0%	0,2%	0,7%
ASO	87,2%	12,8%	9,8%	8,7%	1,1%
BSO	83,9%	16,1%	10,6%	6,6%	4,0%
TSO	84,9%	15,1%	10,6%	7,9%	2,7%

Evoluties in het cannabisgebruik

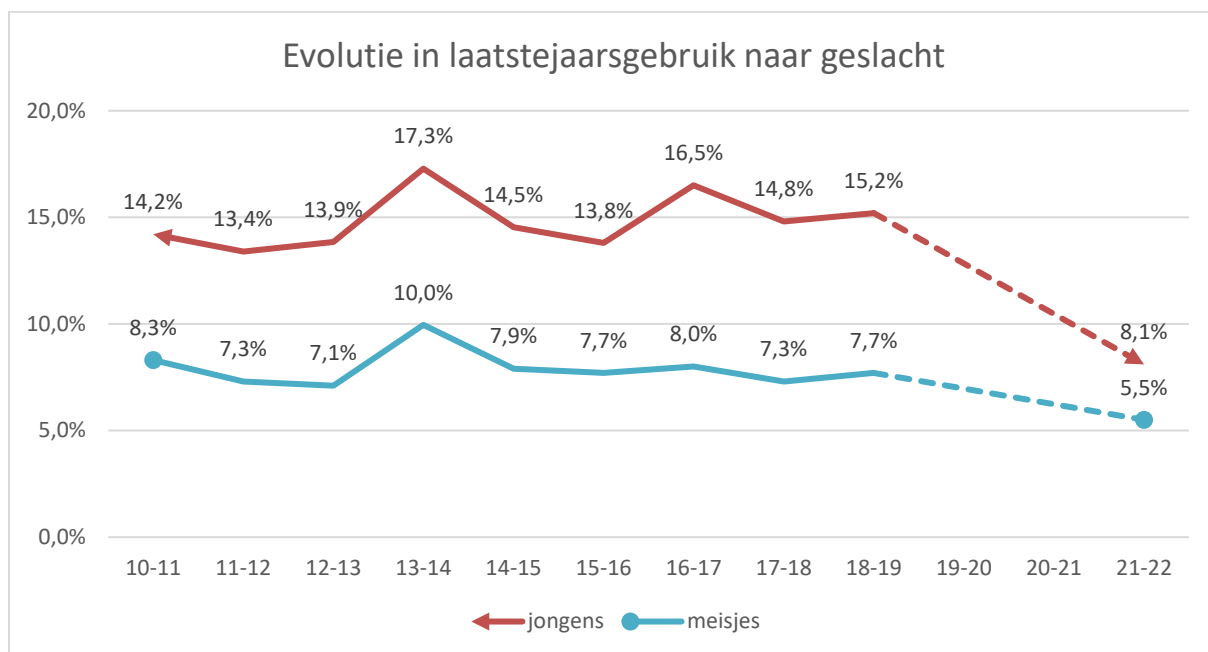
Vergeleken met 2010-2011 zijn de drie parameters voor cannabisgebruik bijna gehalveerd. Deze daling komt door de gestage daling na 2013-2014, waarbij vooral de daling tussen de voorlaatste en de laatste meting opvalt. Zo daalt ooitgebruik van cannabis tussen 2018-2019 en 2021-2022 van 13,8% naar 9,6%, het laatstejaarsgebruik van 11,5% naar 6,8% en het regelmatige gebruik van 2,3% naar 1,5%. Hypothetisch zou je kunnen veronderstellen dat de beperktere omgang met vrienden tijdens periodes waarin strengere coronaregels golden dit deels kunnen verklaren. Immers, cannabisgebruik situeert zich vaak binnen een sociaal gebeuren onder vrienden (zie ook motieven voor cannabisgebruik, verderop in dit rapport).

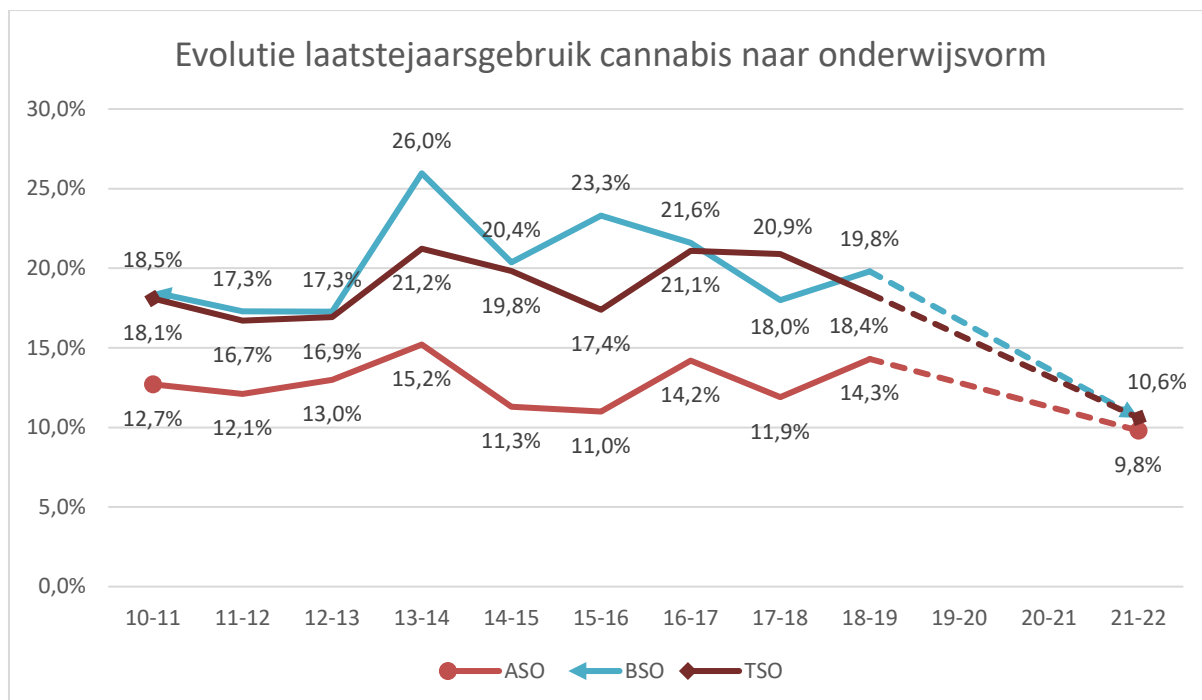
Het laatstejaarsgebruik van cannabis kende tussen 2010-2011 en 2018-2019 niet echt een lineaire trend, noch was er sprake van een daling. Dat beeld verandert plots spectaculair. In elke leeftijdsgroep zien we een sterke daling tussen 2018-2019 en 2021-2022, naar een aandeel dat nooit eerder zo laag lag. Alhoewel het door het lage aandeel visueel niet opvalt, is de daling het sterkst in de jongste groep, met een aandeel dat in 2021-2022 bijna een derde is van dat in 2018-2019.

Bekijken we de evolutie bij jongens en meisjes, dan zien we dat de recente daling zich duidelijk sterker voordoet bij jongens (een bijna-halvering, van 15,2% naar 8,1%) dan bij meisjes (van 7,7% naar 5,5%).

De evoluties van laatstejaarsgebruik bij de drie onderwijsvormen verliepen steeds nogal grillig. Maar de laatste meting geeft toch één min of meer stabiele uitkomst: de grootteorde ligt nu in de drie onderwijsvormen quasi op gelijke hoogte, iets wat voordien niet het geval was.

Cannabis in de belevingswereld van jongeren

Motieven om al dan niet cannabis te gebruiken

Bij leerlingen die nooit cannabis hebben gebruikt, zijn de meest aangehaalde motieven om geen cannabis te gebruiken: omdat jongeren vinden dat ze het niet nodig hebben, omdat ze cannabis gevaarlijk vinden en omdat ze het ongezond vinden. Omdat het verboden is, is voor 38,5% een argument om geen cannabis te gebruiken.

Motieven om GEEN cannabis te gebruiken (enkel bij nooitgebruikers)	
Omdat cannabis gevaarlijk is	52,2%
Omdat ik geen cannabis nodig heb	52,1%
Omdat cannabis gebruiken ongezond is	44,4%
Omdat cannabis verboden is	38,5%
Omdat de effecten mij niet interesseren	26,9%
Omdat ik een sterke persoonlijkheid heb	22,2%
Uit schrik voor de reactie van mijn ouders	21,2%
Omdat ik sportief ben	20,0%
Omdat ik de gevolgen heb gezien bij iemand die het gebruikte	18,5%
Omdat ik op den duur niet meer zonder zou kunnen	16,7%
Omdat cannabis duur is	13,6%
Uit overtuiging	11,8%

12-14-jarigen geven vaker dan 15-16-jarigen en 17-18-jarigen aan geen cannabis te gebruiken omdat cannabis verboden is (respectievelijk 45,7%, 32,0% en 27,7%). Daarnaast geven zij vaker aan geen cannabis te willen gebruiken omwille van de risico's van het middel (cannabis is gevaarlijk of ongezond, omdat ze op den duur niet meer zonder zouden kunnen en omdat ze de gevolgen hebben gezien bij iemand die cannabis gebruikte).

De vier meest geciteerde motieven zijn voor jongens en meisjes dezelfde: omdat ze vinden dat ze het niet nodig hebben, omdat ze cannabis gevaarlijk vinden, omdat ze het ongezond vinden en omdat cannabis verboden is. Voor het vijfde vaakst aangehaalde motief ligt dat anders, omdat jongens duidelijk vaker aangeven geen cannabis te gebruiken omdat ze sportief zijn dan meisjes (27,6% tegenover 12,4%).

Wezenlijk meer jongeren uit de A-stroom dan uit de B-stroom geven aan geen cannabis te gebruiken omdat cannabis ongezond is, omdat ze geen cannabis nodig hebben en omdat cannabis verboden is. Deze verschillen bestendigen zich in de hogere graden grotendeels in de antwoordpatronen van het ASO ten opzichte van het BSO.

Motieven van ooitgebruikers om cannabis te gebruiken, zijn voornamelijk voor de gezelligheid met vrienden, uit nieuwsgierigheid, om high te worden, om te ontspannen en omdat ze er zin in hadden. Onder de andere motieven valt op dat het motief 'omdat het mij werd aangeboden' sterk afneemt (van 37,1% naar 24,0%) en het motief 'om mijn zorgen te vergeten' sterk toeneemt (van 16,8% naar 26,6%). Mogelijk is dit te wijten aan de impact van de coronamaatregelen, waarbij het sociaal isolement enerzijds de gelegenheden om cannabis aangeboden te krijgen sterk beperkte (bv. festivals of fuiven) en anderzijds het mentaal welzijn van jongeren onder druk zette.

Motieven om WEL cannabis te gebruiken (enkel bij ooitgebruikers)	
Voor de gezelligheid met vrienden	67,1%
Uit nieuwsgierigheid	54,0%
Om high te worden	52,6%
Om te ontspannen	50,8%
Omdat ik er zin in had	36,8%
Om me goed te voelen	31,8%
Om mijn zorgen te vergeten	26,6%
Omdat het me werd aangeboden	24,0%
Om verveling tegen te gaan	15,5%
Om bij de groep te horen	6,1%

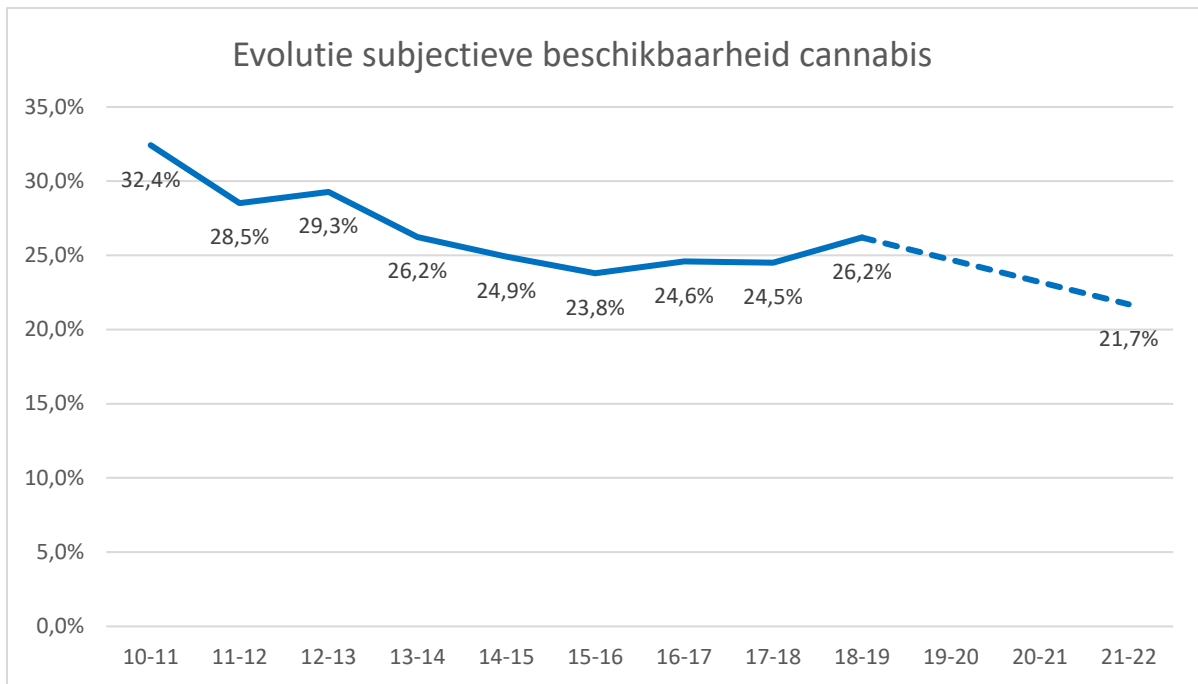
Jongens geven vaker dan meisjes aan cannabis te gebruiken om zich te ontspannen (53,8% vs. 46,3%) en om stoned te worden (55,9% vs. 47,7%). Meisjes geven vaker aan cannabis te gebruiken uit nieuwsgierigheid (51,7% vs. 57,5%).

Jongeren in het ASO geven vaker dan jongeren in het TSO en het BSO aan cannabis te hebben gebruikt uit nieuwsgierigheid (61,2% tegenover respectievelijk 54,6% en 42,3%). Anderzijds geven relatief meer leerlingen uit het BSO en het TSO dan uit het ASO aan cannabis te gebruiken om te ontspannen (respectievelijk 60,0% en 55,8% versus 40,6%), om zich goed te voelen (33,1% en 36,7% tegenover 25,5%) en om hun zorgen te vergeten (34,9% en 29,6% tegenover 17,6%).

Subjectieve beschikbaarheid van cannabis

In totaal geeft ruim een vijfde van de jongeren (21,7%) aan gemakkelijk aan cannabis te geraken. Onder de 17-18-jarigen is dit 42,7%. Tussen de schooljaren 2010-2011 en 2015-2016 kende de subjectieve beschikbaarheid van cannabis een dalende trend, de daaropvolgende schooljaren steeg dat aandeel stilaan weer en in de laatste meting is er een sterke daling merkbaar. Het grotendeels stilvallen van het sociale leven tijdens de eerste twee jaren van de covidpandemie kan dit mogelijk deels verklaren. Door het tijdelijke wegvallen van het schoolleven en het uitgaansleven kan de aanwezigheid van cannabis in de omgeving afgenomen zijn. De beperking van de sociale contacten betekende mogelijk ook minder contacten met personen waarvan men weet of vermoedt dat die cannabis kunnen bezorgen.

Kennis van de wetgeving

73,4% van de jongeren is op de hoogte van de wetgeving rond cannabis. Jongeren uit de B-stroom en het BSO zijn duidelijk minder op de hoogte: respectievelijk 63,2% en 65,8% weet dat cannabis ook voor meerderjarigen verboden is, terwijl het aandeel dat dit weet in de A-stroom (73,8%), het ASO (78,8%) en het TSO (73,3%) hoger ligt. Toch is die kenniskloof verkleind in vergelijking met 2018-2019.

Cannabis in de vriendenkring

28,2% van alle leerlingen heeft minstens 1 vriend waarvan ze weten dat die cannabis gebruikt, een gegeven dat toeneemt naarmate de leeftijd stijgt. Terwijl bij de 12-14-jarigen één op de acht leerlingen (12,2%) minstens 1 vriend heeft die cannabis gebruikt, is dat bij de 15-16-jarigen al bijna vier op de tien (38,5%) en bij 17-18-jarigen de helft van de leerlingen (51,2%). Het percentage jongeren waar meer dan de helft van de vriendenkring cannabis gebruikt, stijgt van 1,2% bij 12-14-jarigen, over 4,6% bij 15-16-jarigen, naar 6,6% bij 17-18-jarigen.

59,1% van alle leerlingen verwacht dat hun vrienden het één of meerdere keren proberen van cannabis zouden afkeuren, 30,5% verwacht geen reactie en 10,4% goedkeuring. Bij frequenter gebruik van cannabis verwacht men duidelijk meer afwijzing van vrienden: 78,5% verwacht een afkeuring, tegenover nog maar 5,3% goedkeuring. In de oudste leeftijdsgroep wordt het meest goedkeuring verwacht; 17,3% bij proberen en 8,5% bij gebruik van cannabis.

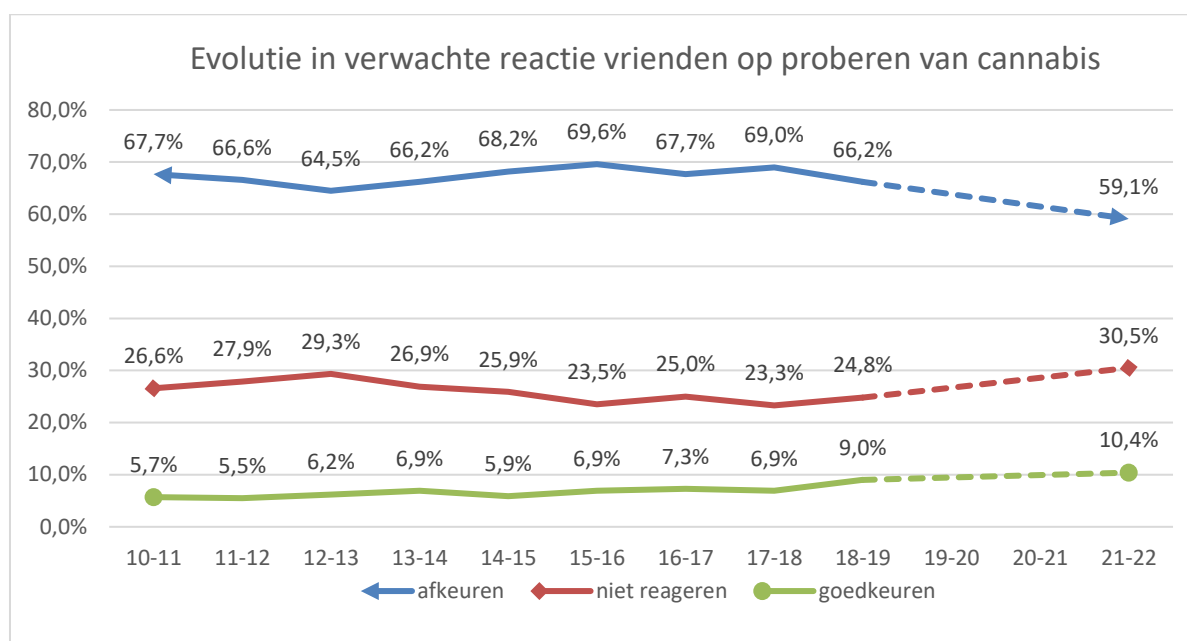
Iets minder jongens verwachten een afkeuring van vrienden dan meisjes, dit zowel voor het proberen (57,2% vs. 61,0%) als voor het gebruiken van cannabis (74,2% vs. 82,9%). Inzake reactie op het proberen van cannabis zijn er tussen de onderwijsvormen van de 2^e en 3^e graad kleine verschillen. Maar als het op de reactie van vrienden op gebruik aankomt, verwachten leerlingen uit het ASO wel iets duidelijker dat hun vrienden dat zouden afkeuren dan leerlingen uit het TSO of het BSO: 80,7% tegenover 73,3% en 65,6%.

VERWACHTE REACTIE VAN VRIENDEN OP PROBEREN/GEBUIKEN VAN CANNABIS

	PROBEREN			GEBUIKEN		
	afkeuren	niet reageren	goedkeuren	afkeuren	niet reageren	goedkeuren
12-14	70,9%	23,7%	5,5%	83,6%	13,3%	3,1%
15-16	51,4%	34,9%	13,7%	75,8%	17,5%	6,8%
17-18	42,1%	40,6%	17,3%	70,1%	21,4%	8,5%
Jongens	57,2%	32,0%	10,8%	74,2%	19,2%	6,6%
Meisjes	61,0%	29,1%	9,9%	82,9%	13,0%	4,0%
A-stroom	75,9%	20,5%	3,5%	87,1%	11,0%	1,9%
B-stroom	69,9%	25,4%	4,7%	73,1%	22,4%	4,5%
ASO	49,1%	36,4%	14,5%	80,7%	14,7%	4,6%
BSO	51,3%	34,6%	14,1%	65,6%	22,7%	11,7%
TSO	51,3%	35,3%	13,4%	73,3%	19,7%	7,0%
Totaal	59,1%	30,5%	10,4%	78,5%	16,2%	5,3%

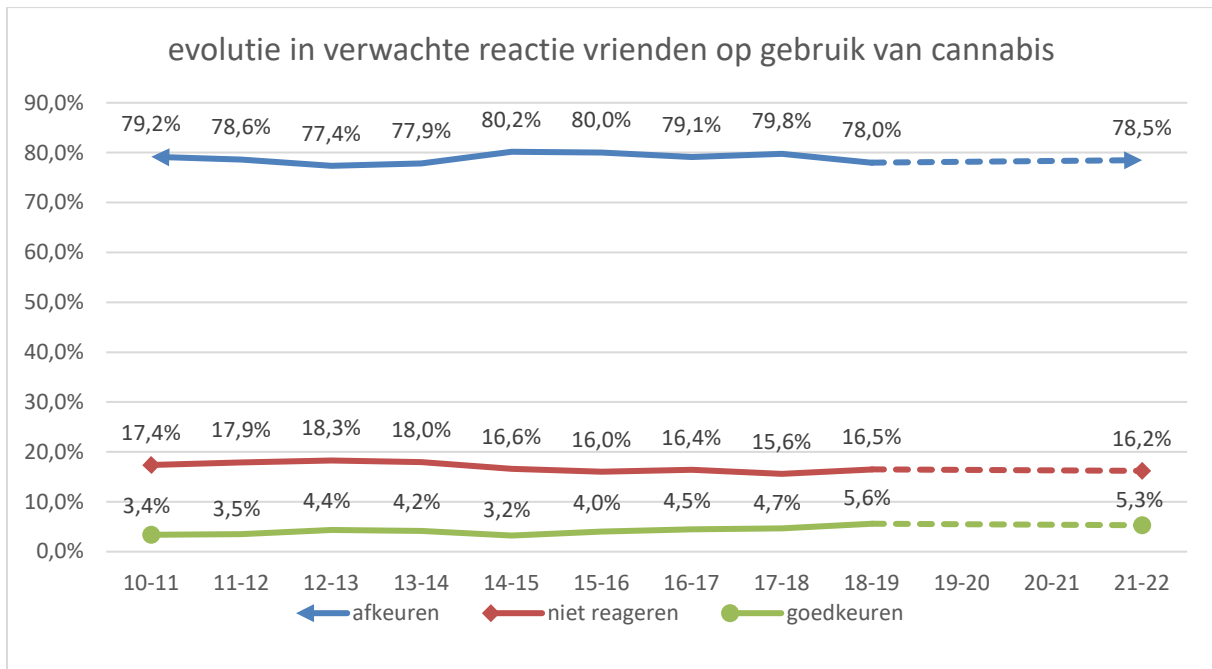
Bekijken we de evolutie van de verwachte reactie van vrienden bij het proberen van cannabis, dan zien we dat in het voorgaande decennium een afkeurende reactie steeds schommelde tussen 66% en 70%. In 2021-2022 daalt dat plots onder de 60%. Anderzijds steeg het aandeel dat geen reactie verwacht voor het eerst boven de 30% en het aandeel dat goedkeuring verwacht voor het eerst boven de 10%.

Opmerkelijk is dat de verwachte reacties bij gebruik van cannabis een heel ander beeld geven. Eigenlijk zijn er geen noemenswaardige wijzigingen. Zowel het aandeel van afkeuring, geen reactie als goedkeuring blijft in lijn met die van de voorgaande jaren.

De opvallend grotere uiting van afkeuring bij het gebruik van cannabis dan bij het proberen van cannabis wijst op een besef bij jongeren dat aanhoudend gebruik meer gezondheids- en andere risico's inhoudt, wat een grote meerwaarde is voor preventie.

Wanneer gevraagd wordt hoe leerlingen zelf zouden reageren op het gebruik van cannabis door een goede vriend(in), dan zou 72,1% die vriend(in) aanspreken. In dat geval haalt amicale bezorgdheid het op een principiële houding: 44,9% zou dat doen omdat ze bezorgd zijn, tegenover 26,3% omdat ze cannabisgebruik niet goed vinden. Daarnaast zou 7,0% wel bezorgd zijn, maar de vriend(in) toch niet aanspreken. Anderen zouden hen niet aanspreken omdat ze het de keuze van de vriend(in) vinden (15,7%) of omdat ze cannabisgebruik niet verkeerd vinden (6,1%).

12-14-jarigen zouden vaker cannabisgebruikende vrienden aanspreken dan oudere leerlingen, waarbij opvalt dat zij dit sterker dan de oudere leerlingen zouden doen omdat zij cannabisgebruik niet goed vinden. Voor bezorgdheid als motivatie om de vriend aan te spreken zijn er tussen de leeftijdsgroep eerder kleine verschillen. Alhoewel bij de 17-18-jarigen ook een duidelijke meerderheid de vriend zou aanspreken, vind je in die oudste leeftijdsgroep ook bijna een derde dat hem of haar niet zou aanspreken over het cannabisgebruik. Ook zijn jongens algemeen genomen iets minder dan meisjes geneigd om het gebruik van cannabis met de vriend te bespreken (66,7% versus 76,1%).

Andere illegale drugs en lachgas

Prevalentie en frequentie van andere illegale drugs dan cannabis

In de leerlingenbevraging werd gepeild naar het gebruik van de illegale middelen xtc, amfetamines, hallucinerende middelen⁷ en cocaïne. De laatstejaarsprevalentie ligt voor alle middelen onder 1%, waarbij gebruik van amfetamines zelfs amper voorkomt. Voor de drie meest voorkomende middelen geldt dat het ooit- en laatstejaarsgebruik stijgt naarmate de leeftijdsgroep ouder is.

PREVALENTIE VAN DE VERSCHILLENDE ILLEGALE DRUGS

	XTC		AMFETAMINES		HALLUCINERENDE MIDDELEN		COCAINE	
	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar
12-14	0,5%	0,3%	0,2%	0,1%	0,5%	0,3%	0,6%	0,3%
15-16	1,6%	0,9%	0,7%	0,4%	1,9%	1,2%	1,5%	0,9%
17-18	3,0%	1,5%	0,8%	0,3%	2,8%	1,5%	2,4%	1,3%
Jongens	1,5%	0,9%	0,6%	0,3%	1,8%	1,1%	1,5%	0,9%
Meisjes	1,1%	0,5%	0,3%	0,1%	0,9%	0,5%	1,0%	0,5%
A-stroom	0,2%	0,2%	0,1%	0,0%	0,4%	0,3%	0,4%	0,3%
B-stroom	0,2%	0,2%	0,2%	0,0%	0,2%	0,0%	0,7%	0,5%
ASO	0,8%	0,5%	0,5%	0,2%	0,9%	0,6%	0,5%	0,2%
BSO	3,9%	1,4%	1,2%	0,6%	3,0%	1,6%	4,2%	2,3%
TSO	2,1%	1,4%	0,4%	0,3%	2,6%	1,4%	1,6%	0,9%
Totaal	1,3%	0,7%	0,5%	0,2%	1,4%	0,8%	1,3%	0,7%

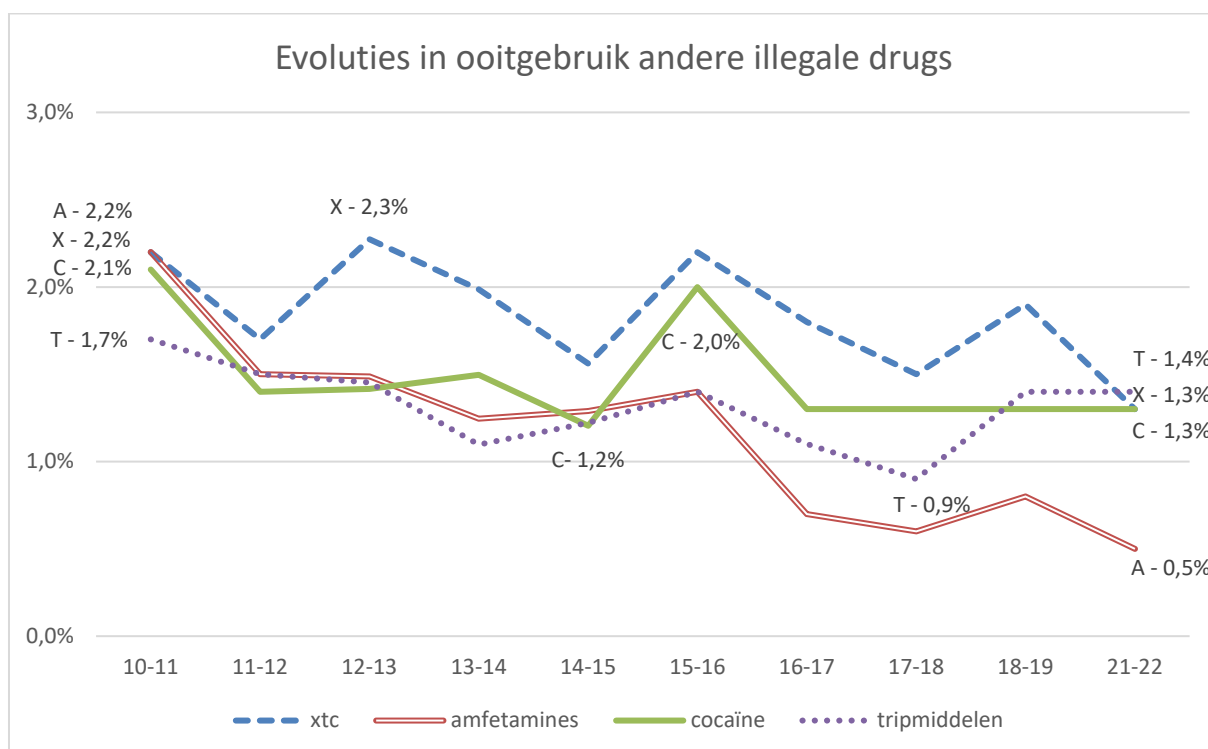
⁷ In de volgende grafiek wordt omwille van de layout de term 'tripmiddelen' gebruikt voor hallucinerende middelen.

Evoluties in prevalentie van andere illegale drugs

Over de laatste tien rondes van de leerlingenbevraging heen zien we dat het oitgebruik van alle andere illegale drugs in 2021-2022 lager ligt dan in 2010-2011. Toch zijn deze dalingen eerder grillig dan lineair. Het enige middel dat min of meer consequent bleef dalen, zijn amfetamines. Xtc kent het grilligste verloop, met nu eens een piek en dan weer een dal, zoals in 2021-2022 weer het geval is. Cocaïne en hallucinerende middelen ogen nog het meest stabiel, zeker als we de eerste daling tussen 2010-2011 en 2011-2012 en het piekje in 2015-2016 buiten beschouwing laten.

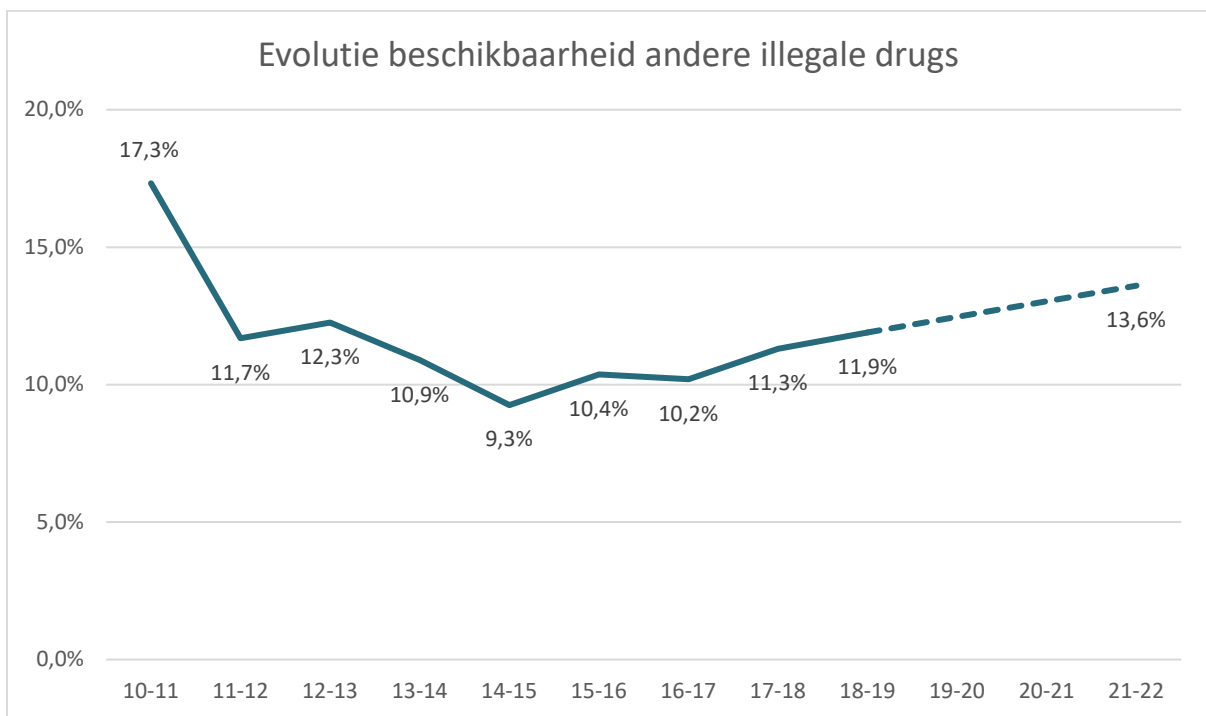
Voor de duidelijkheid staan in onderstaande grafiek enkel de waarden van de eerste en laatste meting, alsook van de hoogste en laagste waarde vermeld, voorafgegaan door de eerste letters van elk middel.

Andere illegale drugs in de leefwereld van jongeren

In totaal geeft 13,6% van alle jongeren aan gemakkelijk aan andere illegale drugs te geraken. Bij 17-18-jarigen is dat aandeel het hoogst (24,2%).

Tussen 2010-2011 en 2014-2015 nam de subjectieve beschikbaarheid van andere illegale drugs af van 17,3% naar 9,3%. Nadien volgde een kentering, waarbij het aandeel traag maar gestaag steeg naar 13,6%.

27,6% van de 15-16-jarigen en 34,4% van de 17-18-jarigen heeft minstens één vriend die andere illegale drugs gebruikt en respectievelijk 1,2% en 2,1% heeft een vriendenkring waar meer dan de helft van de vrienden een andere illegale drug gebruikt.

Prevalentie en frequentie van lachgas

Slechts 4,3% van de leerlingen heeft ooit lachgas gebruikt en minder dan de helft van hen (1,7%) deed dit ook het voorgaande jaar.

PREVALENTIE VAN LACHGASGEBRUIK

Nooit	95,7%
Ooit	4,3%
Laatste jaar	1,7%

Leeftijd

Het gebruik, zowel ooit als tijdens het voorgaande jaar, stijgt van jong naar oud, maar wel opvallend minder sterk dan bij alcohol of cannabis. Dat heeft mede te maken met de lage prevalenties.

LACHGASGEBRUIK NAAR LEEFTIJD

	nooit	ooit	laatste jaar
12-14	96,6%	3,4%	1,1%
15-16	95,6%	4,4%	1,7%
17-18	93,7%	6,3%	3,0%

Jongens-meisjes

Iets meer jongens dan meisjes hebben ooit lachgas gebruikt, al is de grootteorde zowat even groot (4,8% vs. 3,8%). Dat geldt ook voor het gebruik van het middel gedurende de 12 maanden voor de bevraging (1,9% vs. 1,4%).

LACHGASGEBRUIK NAAR GESLACHT

	nooit	ooit	laatste jaar
Jongens	95,2%	4,8%	1,9%
Meisjes	96,2%	3,8%	1,4%

Onderwijsvormen

Qua prevalenties zien we wel grotere verschillen tussen de onderwijsvormen. In de eerste graad zijn de verschillen nog steeds eerder beperkt. Zo ligt zowel het ooitgebruik (3,2% vs. 2,8%) als het laatstejaarsgebruik (1,7% vs. 0,8%) een tikje hoger in de B-stroom dan in de A-stroom.

In de bovenbouw steekt het BSO er toch iets duidelijker boven uit qua ooit- en laatstejaarsgebruik. Het aandeel ooitgebruikers is in het BSO dubbel zo hoog als in het ASO (7,8% vs. 3,7%) en het laatstejaarsgebruik zelfs bijna drie maal zo hoog (3,6% vs. 1,3%). De waarden van het TSO situeren zich tussen deze beide onderwijsvormen in, met een ooitgebruik van 5,0% en een laatstejaarsgebruik van 2,1%

LACHGASGEBRUIK NAAR ONDERWIJSVORM

	nooit	ooit	laatste jaar
A-stroom	97,2%	2,8%	0,8%
B-stroom	96,8%	3,2%	1,7%
ASO	96,3%	3,7%	1,3%
BSO	92,2%	7,8%	3,6%
TSO	95,0%	5,0%	2,1%

Aangezien het gebruik van lachgas voor het eerst werd bevestigd in schooljaar 2021-2022 zijn trends of vergelijkingen over de jaren heen nog niet mogelijk.

Gokken

Prevalentie en frequentie van gokken

In de leerlingenbevraging wordt gepeild naar het gokken met krasbiljetten, andere casinospelen dan poker (incl. online spelen), meespelen met de lotto, pokeren voor geld en sportweddenschappen. Pokeren voor geld en sportweddenschappen, werden voor het eerst bevraagd in 2013-2014. Voor geld spelen op andere casinospelen dan poker werd in 2021-2022 voor het eerst bevraagd. Alle gokvormen zijn bij wet verboden voor minderjarigen.

Het meest populair bij jongeren zijn krasloten: 28,8% van de jongeren heeft ooit een kraslot gekocht. Daarna volgen spelen op de lotto (17,6%) en sportweddenschappen (12,5%). Pokeren voor geld (5,8%) en andere casinospelen dan poker (5,5%) werden door minder leerlingen gedaan. Eén op de tien leerlingen (10,1%) gokte het voorgaande jaar met krasbiljetten, voor de andere gokvormen ligt de laatstejaarsprevalentie een stuk lager. Voor alle gokvormen geldt dat minder dan 1% regelmatig voor geld speelt. Sportweddenschappen kent het hoogste aandeel regelmatige gokkers (0,9%).

PREVALENTIE VAN GOKKEN

	Ooit	Laatste jaar	Regelmatig
Krasbiljet	28,8%	10,1%	0,6%
Andere casinospelen dan poker	5,5%	2,1%	0,3%
Pokeren	5,8%	2,5%	0,4%
Lotto	17,6%	5,7%	0,6%
Sportweddenschappen	12,5%	5,6%	0,9%

Bekijken we de gokvormen per leeftijdscategorie, dan valt op dat de spelen van de Nationale Loterij al goed ingeburgerd zijn in de jongste leeftijdsgroep. Krasbiljetten blijken bij hen even populair te zijn dan bij leerlingen uit de twee andere leeftijdsgroepen. Spelen op de lotto is zelfs het populairst onder 12-14-jarigen. Bij de drie andere gokvormen zien we een ander beeld, namelijk een stijgend ooit- en laatstejaarsgebruik naarmate de leeftijdsgroep ouder is.

PREVALENTIE VAN GOKKEN

		12-14	15-16	17-18
KRASBILJET	Ooit	28,8%	29,9%	27,2%
	Laatste jaar	10,1%	9,8%	9,9%
ANDERE CASINOSPELEN	Ooit	4,3%	6,4%	7,1%
	Laatste jaar	1,8%	2,8%	3,5%
LOTTO	Ooit	18,6%	16,9%	16,0%
	Laatste jaar	6,7%	4,6%	5,1%
POKEREN	Ooit	3,7%	6,8%	9,5%
	Laatste jaar	1,4%	2,6%	5,1%
SPORTWEDDENSCHAPPEN	Ooit	11,2%	12,6%	15,7%
	Laatste jaar	4,3%	5,6%	8,8%

Sportweddenschappen, pokeren voor geld en andere casinospelen dan poker zijn duidelijk populairder bij jongens dan bij meisjes. Voor krasbiljetten en lotto ligt de levensprevalentie iets hoger bij meisjes maar verdwijnt dat genderverschil als we kijken naar het gokken in het voorgaande jaar.

PREVALENTIE VAN GOKKEN

		Jongens	Meisjes
Krasbiljet	Ooit	27,5%	30,2%
	Laatste jaar	9,9%	9,9%
Andere casinospelen	Ooit	7,7%	3,3%
	Laatste jaar	3,7%	1,1%
Lotto	Ooit	16,9%	18,3%
	Laatste jaar	5,9%	5,5%
Pokeren	Ooit	8,7%	2,7%
	Laatste jaar	3,9%	1,0%
Sportweddenschappen	Ooit	16,4%	8,5%
	Laatste jaar	8,6%	2,4%

Opvallend is dat voor het eerst in alle vijf de gokvormen de laatstejaarsprevalenties hoger liggen in de A-stroom dan in de B-stroom. In de bovenbouw zien we dat behalve de gokvormen van de Nationale Loterij alle andere gokvormen (poker, andere casinospelen dan poker en sportweddenschappen) steeds de hoogste laatstejaarsprevalentie kennen in het TSO.

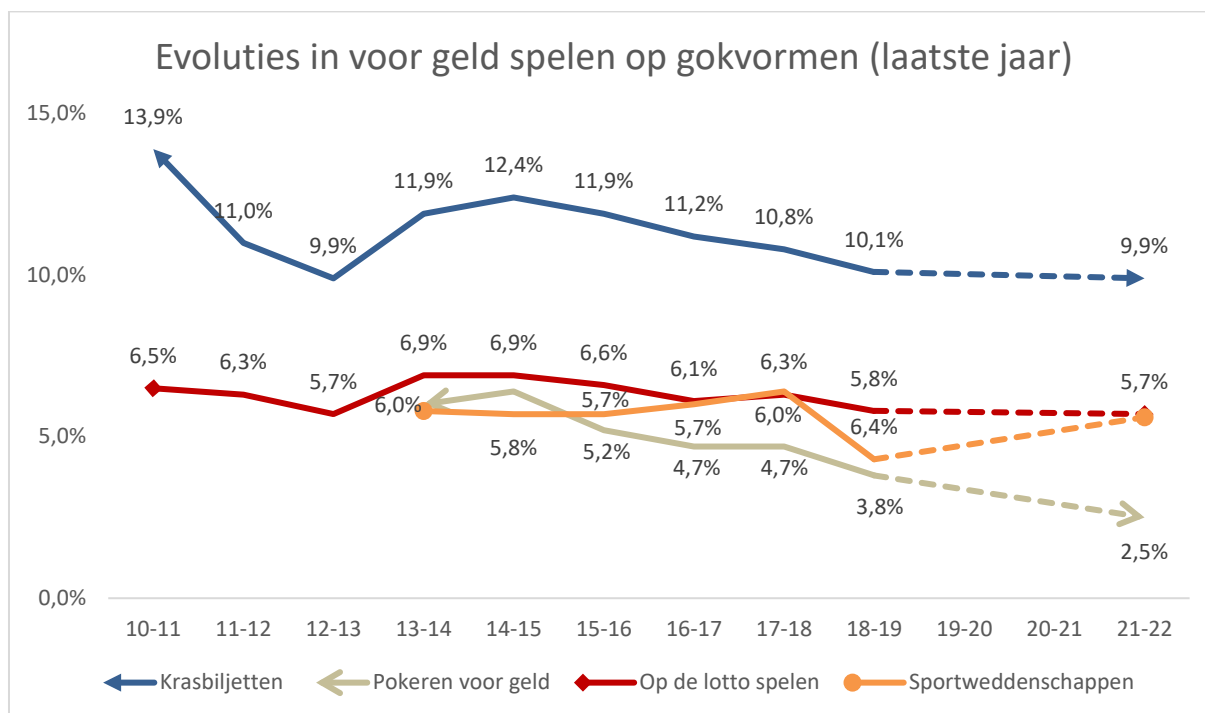
PREVALENTIE VAN GOKKEN

		A-stroom	B-stroom	ASO	BSO	TSO
Krasbiljet	Ooit	28,5%	20,4%	31,4%	25,7%	29,9%
	Laatste jaar	10,1%	5,2%	10,6%	8,9%	10,7%
Andere casinospelen	Ooit	4,2%	3,0%	6,4%	6,0%	6,5%
	Laatste jaar	1,8%	1,2%	2,3%	2,7%	3,6%
Lotto	Ooit	18,4%	13,9%	18,6%	17,3%	16,1%
	Laatste jaar	6,8%	4,7%	5,0%	6,4%	5,0%
Pokeren	Ooit	3,3%	3,5%	7,1%	5,2%	8,6%
	Laatste jaar	1,5%	0,7%	3,0%	2,2%	3,8%
Sportweddenschappen	Ooit	10,9%	8,7%	10,9%	13,6%	15,7%
	Laatste jaar	4,0%	3,2%	4,0%	6,5%	8,1%

Evoluties in prevalentie van gokvormen

Voor de meeste gokvormen ligt het aandeel leerlingen dat in de voorgaande 12 maanden voor geld speelde lager dan een aantal schooljaren eerder. Dat geldt vooral voor pokeren voor geld, waar het aandeel tussen 2013-2014 en 2021-2022 meer dan gehalveerd is. Voor sportweddenschappen is er niet echt een duidelijke daling over de jaren heen, vooral omdat er in 2021-2022 weer een stijging waarneembaar is na het 'dipje' in 2018-2019.

Kennis van de wetgeving over gokken

Voor minderjarigen zijn alle soorten gokspelen verboden. Vanaf 18 jaar kan men spelen op de lotto en de bingo, een krasbiljet kopen en deelnemen aan weddenschappen. Casino's, speelautomatenhallen en hun online gokspelaanbod zijn uitsluitend toegelaten vanaf 21 jaar. Pokeren voor geld, zowel via gokwebsites als in casino's, is eveneens verboden onder de 21 jaar.

Jongeren werden bevraagd naar de wettelijke minimumleeftijd voor het kopen van krasloten. 77,6% van alle jongeren is op de hoogte hiervan. De groep 12-14-jarigen is minder goed op de hoogte: 70,8% kon de vraag over de wetgeving correct beantwoorden. Naarmate de leerlingen ouder zijn, is de kennis groter. Mogelijk verklaart de iets minder goede kennis van de wetgeving onder de jongste leerlingen dat er op die jonge leeftijd al velen gokken met krasbiljetten.

Gamen

Prevalentie en frequentie van gamen

Gamen is voor veel jongeren een vast onderdeel van hun vrijetijdsbesteding. Maar zoals voor veel zaken geldt ook hier "te veel is te veel". Indien gamen het sociaal handelen, bv. in functie van het nakomen van schoolse verplichtingen, ernstig en langdurig negatief beïnvloedt kan er sprake zijn van een gamestoornis. Gezien de eigenheid van het onderwerp, werden de vragen over gamen anders gesteld dan bij de andere genotsmiddelen. De focus ligt op het risicovol gamen bij jongeren.

TIJDSBESTEDING GAMEN IN DE WEEK VOORDIEN

	NIET	1 MIN TOT 7 UUR	7 TOT 14 UUR	MEER DAN 14 UUR
12-14	30,6%	42,4%	12,8%	14,2%
15-16	43,2%	32,5%	11,7%	12,5%
17-18	51,9%	29,3%	9,3%	9,5%
Jongens	18,9%	40,1%	19,3%	21,7%
Meisjes	59,5%	33,2%	3,9%	3,4%
A-stroom	29,0%	45,6%	12,8%	12,6%
B-stroom	34,8%	36,1%	10,7%	18,4%
ASO	46,6%	34,7%	10,2%	8,5%
BSO	43,5%	27,7%	11,4%	17,4%
TSO	39,8%	33,1%	12,9%	14,1%
Totaal	38,8%	36,7%	11,8%	12,7%

Ruim zes op de tien jongeren (61,2%) gamede in de week voor de bevraging. De meesten die wel gameden deden dit maximaal 7uur (36,7%). Een op de acht leerlingen spendeerde meer dan 14 uur aan het gamen (12,7%).

Duidelijk meer jongens dan meisjes gamen en velen onder hen doen dat ook duidelijk langer dan meisjes. Zo spendeerde 41,0% van de jongens 7 uur of meer aan gamen in de week voordien, terwijl slechts 7,3% van de meisjes hetzelfde deed. In de eerste graad zien we proportioneel meer leerlingen uit de B-stroom dan uit de A-stroom die 14 uur of meer gamen (18,4% vs. 12,6%). In de 2^e en 3^e ligt het aandeel dat meer dan 14 uur gamet dubbel zo hoog in het ASO (17,4%) dan in het ASO (8,5%). Het aandeel in het TSO ligt daar tussen (14,1%).

Indicaties voor risicovol en problematisch gamen

Louter op basis van het aantal uren dat een jongere heeft gegamed in de week voor de bevraging, valt moeilijk uit te maken of iemands gamegedrag nadelige gevolgen heeft op diens (sociaal) functioneren. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een jongere voor een eenmalige, korte periode excessief gamet (na het krijgen van een nieuw spel, in een vakantieperiode, ...) zonder dat deze jongere daar in het algemeen genomen nadelen van ondervindt. Ook de functie die gamen heeft voor een jongere speelt een rol: als je gamet om te vluchten van problemen in de realiteit, kan het sneller leiden tot risicovol gamen, dan wanneer je gamet om te ontspannen met vrienden.

De leerlingen werden bevraagd over bepaalde nadelige gevolgen die zij ondervinden van hun gamen. Dit stelt geen diagnose van gamestoornis, maar kan wel een indicatie geven van risicovol gamen. De gebruikte vragenlijst is de Videogame Addiction Test-short version⁸, kortweg VAT.

Jongeren dienden voor elk van de onderstaande vragen aan te geven hoe vaak ze deze ervaring hadden. Mogelijke antwoorden waren: nooit, zelden, soms, vaak of zeer vaak.

- Hoe vaak vind je het moeilijk om met gamen te stoppen?
- Hoe vaak zeggen anderen (bijvoorbeeld vrienden of ouders) dat je minder zou moeten gamen?
- Hoe vaak ga je liever gamen dan dat je tijd met anderen doorbrengt (bv. vrienden of ouders)?
- Hoe vaak voel je je onrustig, gestrest of geïrriteerd omdat je niet kunt gamen?
- Hoe vaak maak je je huiswerk snel en slordig af om te kunnen gamen?
- Hoe vaak ga je gamen omdat je je rot voelt?

Elk antwoord werd gescoord gaande van 1 (nooit) tot 5 (zeer vaak). Van deze scores werd een gemiddelde berekend om te bepalen vanaf wanneer men over risicovol of problematisch gamen kan spreken. Vanaf een gemiddelde score ≥ 3 is er een indicatie voor **mogelijk risicovol gamen**. Vanaf een gemiddelde score van ≥ 4 is er sprake van **mogelijk problematisch gamen**.

LEERLINGEN MET POSITIEVE VAT-SCORE

	cut off 3 (mogelijk risicovol)	cut-off 4 (mogelijk problematisch)
12-14	10,6%	1,8%
15-16	6,5%	0,9%
17-18	4,7%	0,8%
Jongens	11,9%	2,0%
Meisjes	4,2%	0,6%
A-stroom	10,2%	1,2%
B-stroom	12,4%	4,2%
ASO	4,9%	0,6%
BSO	8,6%	1,9%
TSO	8,2%	1,3%
Totaal	8,1%	1,3%

8,1% van de leerlingen heeft een score boven de drempelwaarde 3. Deze indicatie voor risicovol gamen is vooral bij jongens waarneembaar: 11,9% behaalt een score van 3 of meer, tegenover 4,2% bij meisjes. De jongste leeftijdsgroepen scoren ook hoger dan de oudere leeftijdsgroep. Bij de onderwijsvormen scoort de B-stroom hoger qua risicovol gamegedrag dan de A-stroom en het BSO en het TSO hoger dan het ASO.

De tijd die een leerling gamet is sterk gecorreleerd met risicovol gamen⁹, al hoeft een hoog aantal uren gamen niet per se te wijzen op een verhoogd risico. Zo gamede 9,2% van de jongeren die geen indicatie voor risicovol gamen vertonen, meer dan 14 uur in de week voordien. Bij degenen die wel mogelijk risicovol gamegedrag vertonen, is dit wel duidelijk hoger: 52,5%.

⁸ De Nederlandstalige Videogame Addiction Test werd in 2010 ontwikkeld door Dr. Tony Van Rooij in opdracht van IVO.

⁹ Verband tussen gametijd in de voorgaande week (minuten) en score op de VAT-schaal: $r=0,51$ ($p<0,001$).

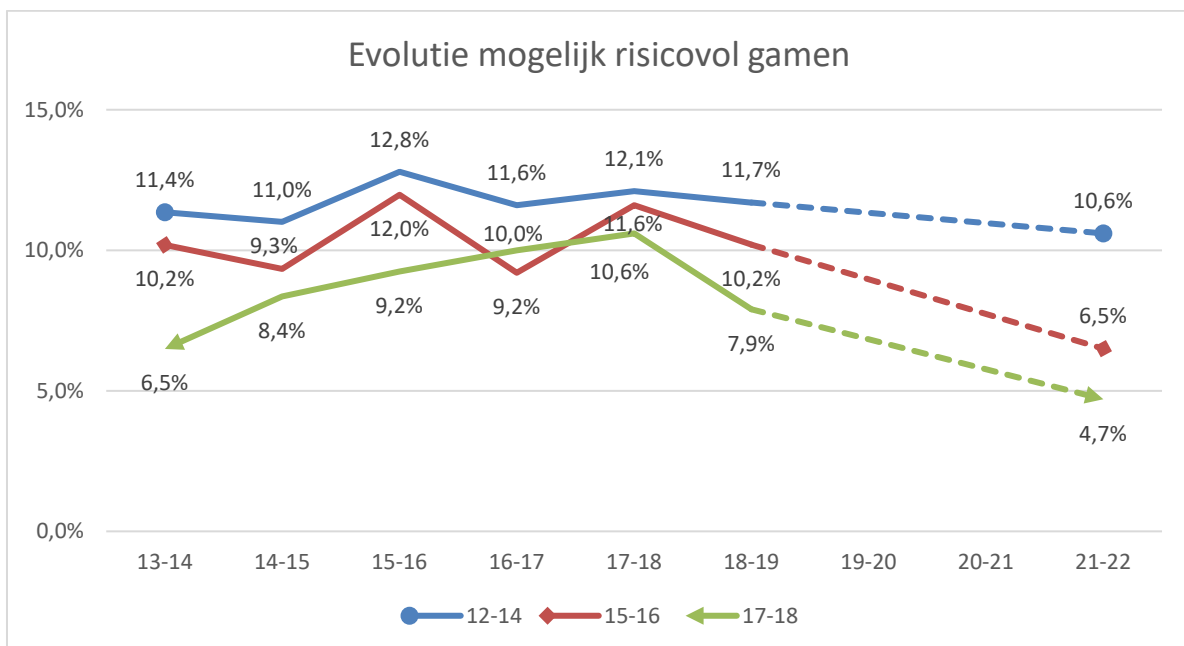
VERHOUDING TIJDSBESTEDING TOT MOGELIJK RISICOVOL GAMEN

	niet	1 min tot 7 uur	7 tot 14 uur	>14 uur
VAT-SCORE 'NIET RISICOVOL'	41,8%	38,1%	10,9%	9,2%
VAT-SCORE 'WEL RISICOVOL'	4,6%	20,7%	22,2%	52,5%

Het aandeel mogelijk problematische gamers ligt een stuk lager, met name op 1,3%. Dit betreft iets vaker jongere leerlingen en jongens. Opvallend is dat de B-stroom een aandeel mogelijk problematische gamers telt dat duidelijk boven dat van de andere onderwijsvormen ligt (4,2%).

Evoluties in mogelijk risicovol gamen

Gamen is sinds het schooljaar 2013-2014 als thema in de vragenlijst opgenomen. We kunnen dus over zeven schooljaren heen evoluties bekijken. Een eerste vaststelling is dat het aandeel leerlingen met mogelijk risicovol gamegedrag in elke leeftijdsgroep daalt naar het laagste aandeel in alle metingen. De jongste leerlingen kennen zoals steeds het hoogste aandeel mogelijk risicovolle gamers. Door de minder sterke daling in het laatste schooljaar is het verschil met de oudere leeftijdsgroepen weer iets duidelijker geworden. Het aandeel risicovolle gamers in de leeftijdsgroep 15-16-jarigen is sterk gedaald. Dat geldt nog duidelijker bij de 17-18-jarigen: tussen 2013-2014 en 2017-2018 vertoonden zij een duidelijke stijging, waarna dat aandeel sterk daalde. Het aandeel leerlingen met risico-indicatie is tussen 2017-2018 en 2021-2022 meer dan gehalveerd.

Sociale media

Ook sociale media krijgen bij veel jongeren een manifeste plaats in hun dagbesteding. Onderwijsprofessionals meldden op vormingen 'aan de slag met de leerlingenbevraging' dat het intens benutten van sociale media voor een aantal leerlingen een negatieve invloed lijkt te hebben op andere aspecten, zoals fysieke en mentale afwezigheid tijdens de lessen en het niet nakomen van andere schoolse verplichtingen. Daarom wordt vanaf schooljaar 2021-2022 gepeild naar de tijd die naar sociale media gaat.

TIJDSBESTEDING SOCIALE MEDIA IN DE WEEK VOORDIEN

	GEEN	1-7 UREN	8-14 UREN	15-21 UREN	MEER DAN 21 UREN
12-14	6,2%	44,4%	20,6%	11,7%	17,1%
15-16	3,5%	28,5%	23,8%	17,7%	26,5%
17-18	2,8%	28,5%	25,3%	19,9%	23,5%
Jongens	6,3%	40,0%	22,2%	14,3%	17,2%
Meisjes	3,0%	32,3%	22,8%	16,2%	25,7%
A-stroom	6,8%	48,5%	19,9%	11,0%	13,8%
B-stroom	9,5%	42,3%	18,7%	8,0%	21,6%
ASO	3,1%	30,6%	25,8%	19,9%	20,7%
BSO	4,5%	28,5%	21,2%	16,1%	29,7%
TSO	2,7%	30,4%	23,5%	16,1%	27,2%
Totaal	4,7%	36,2%	22,5%	15,2%	21,4%

Bijna alle leerlingen (95,3%) besteedden de week voor de afname van de leerlingenbevraging tijd aan sociale media. Voor ruim een derde bleef dat beperkt tot gemiddeld maximaal 7 uur per week (36,2%). Een even groot aandeel (36,6%) besteedde gemiddeld meer dan 14 uur per week aan sociale media, waarbij dat voor ruim een vijfde (21,4%) zelfs om minstens 21 uur per week ging.

In de twee oudste leeftijdsgroepen ligt het aandeel leerlingen dat meer dan 14 uur per week sociale media gebruikt een stuk hoger dan in de jongste leeftijdsgroep (resp. 44,2% en 43,4% versus 28,8%). Meisjes besteden meer tijd aan sociale media dan jongens. De B-stroom telt proportioneel meer leerlingen die langere tijd op sociale media zitten dan de A-stroom en in de bovenbouw zien we dat dit sterker het geval is in het BSO en het TSO dan in het ASO.

